

תשמע אתה גאון!

הרב קראם ניגש אל הנער ושאל אותו: אתה יודע כמה זה שבע כפול שלוש? הנער הסתכל עליו, בטח שאני יודע, שבע כפול שלוש זה 21. הרב קראם הפגין התפעלות גדולה וכמה זה שמונה כפול תשע? הנער חשב רגע והשיב מיד: 72. "תשמע אתה גאון!", הוא אמר לנער הנבוכ, "יש לך ראש חזק! אני חושב שאם תשקיע בלימוד תורה, אתה בוודאי תהיה ראש ישיבה גדול, איפה אתה גר?" הוא שאל.

'פעם ישבתי ולמדתי כשגבי כפוף מאד מעל הגמרא

לפתע הרגשתי טפיחה קלה על הגב משהסתובבתי לאחורי רואה אנכי את רבינו הפונה אלי בחיוך אבהי ואומר: בן תורה צריך לשמור על בריאותו ולא לשבת עם הגב כל כך כפוף

/// עמוד 2

כמה שהתאמצתי, לא הצלחתי.

הרגשתי שאני מטפס על קירות. הודעתי להנהלה שאני כבר באמת באמת לא מתאים, ועם כל הצער לא זכיתי להיות בכלל מזכי הרבים.

/// עמוד 7

"הקב"ה ישלח את עזרתו ממקום אחר...!"

כשעברו לגור בבני ברק, התקבלה אמא לעבודה בנקיון המטבח בישיבת פוניבז'. אבא ראה את אמא עומדת ליד הסירים הגדולים... "אנחנו חוזרים הביתה!" פסק.

/// עמוד 4

"הילד הזה יש לו 'ראש בטטה'!"

"עוזב", הוא אמר לי, אתה שומע? בטטה! זה מה שיש לו על הכתפיים. הוא לא מבין כלום, הוא לא רוצה להבין כלום והוא לא מסוגל להבין שום דבר..."

/// עמוד 16

'פעם ישבתי ולמדתי כשגבי כפוף מאד מעל הגמרא לפתע הרגשתי טפיחה קלה על הגב משהסתובבתי לאחורי רואה אנכי את רבינו הפונה אלי בחיוך אבהי ואומר: בן תורה צריך לשמור על בריאותו ולא לשבת עם הגב כל כך כפוף

לכך שהיצר מתגבר על האדם דווקא כמה שמוטל עליו לעשות וכ"מ צווה ועושה", מה שאין כן בדברים אחרים, אין ליצר כל מניעה. כמוכן שמשפט קצר זה חושף מעט את עולם מושגיו, בכך שאת השעה 7 וחצי בבוקר הוא כבר מגדיר כ"מאוחר".

בשכונת זכרון מאיר היו אומרים כי ניתן לכוון את השעון על פי זמן הליכתו של רבינו לתפילה. לאורך כל שנותיו מעולם לא ארע שאחר פעם לא לתפילה ואף לא לשיעור. לכל היותר יכול היה להקדים מעט ולהיכנס דקה או שתיים קודם הזמן - וכפי שאכן היו הגבאים מפרסמים במודעות על זמני התפילה בימים הנוראים, "שזוהי השעה שנקבעה, אך רצוי להקדים". כך גם בתקופות האחרונות בהן נחלש, לא אבה לוותר על הליכה לתפילה והיה אזור את כל כוחותיו בכדי להופיע בדיוק בזמן וכהרגלו מימים ימימה.

לאי מי ממקורביו שברכו פעם כי 'אריך ימים על ממלכתו עד מאה ועשרים, נענה רבינו ואמר: "כל ימי הייתי מקפיד על דיוק הזמנים, ברנתי נא שאזכה להתמיד בכך גם להבא.

ואכן תפילתו של רבינו לשם דבר היתה, והיא הטביעה חותם נצח בלב כל תלמידיו שהביטו בו בשעה זו. מה נהדר היה מראהו עם היכנסו כמה דקות לפני

או הכי מאוחר בשעה אחת בלילה"... לאחר מכן קרא בנהמת לב: "הן מברכים בחתונה שהכל ברא לכבודו. אך האם זה כבודו של הקדוש ברוך הוא שמשפחות שלמות מישראל נותרות למחרת במיטותיהם, ללא זמן קריאת שמע וללא זמן תפילה"..."

בהזדמנות אחרת הביע בפני מקורבו את מורת רוחו, כראותו אברכים צעירים האוחזים תיק טלית ותפילין בחיקם וצועדים בניחותא לתפילה בשעה 9 בבוקר.

איזו ברכה ביקש ממי שבירך אותו כי 'אריך ימים על ממלכתו עד מאה ועשרים

מעשה היה, בעת שהוצרך רבינו לנסוע פעם לחוץ לארץ בשעת בוקר מוקדמת, ביקש ממקורביו כי יארגנו עבורו מנין מצומצם לשעה 5 וחצי בבוקר. הרהיב אחד מהם עוז ואמר, כי עבור רבינו יאותו כל תלמידי הישיבה להשכים קום ולהתפלל עמו. חיך רבינו וענה: "בחורים מסוגלים להתפלל מוקדם בבוקר בשעה 5 וחצי או מאוחר בשעה 7 וחצי, אבל להתייצב לתפילה בשעה 7 בדיוק זו כבר משימה קשה" - כרומו

הצצה לדרכי החינוך של מרן בעל 'שבט הלוי' הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל

מעשה היה באחד מימי ראשון בעת שהתפלל כדרכו בישיבה, נוכח רבינו כי המניין היה דליל בשל בחורים רבים שחסרו. לאחר התפילה פנה אל הבחורים בתוכחת מוסר ואמר: "אמש, בליל מוצאי שבת התקיימה לנכדי שמחת שבע ברכות, אך עשיתי חשבון כי באם אשתתף בה, הרי שאתקשה להשכים קום בבוקר, לפיכך לא השתתפתי... עלינו לדעת כי אנו נקראים עבדי ה', עבד הרי הוא פועל, ועל פועלים מוטלת חובה להשכים קום לעבודתם, שכן אחרת הם מועלים בתפקידם"...

כיוצא בזה, בעת שדרש פעם בשמחת שבע ברכות מצומצמת שנערכה לאחד מנכדיו, אמר בתוך דבריו תוכחת מוסר מפלחת כליות ולב: "מכנים אותי פוסק הדור. אינני מרוצה מזה כלל ועיקר, אולם בדבר אחד ויחיד הייתי מסכים שיקראו לי כך. באם ישמעו לי, יצייתו לדברי לסיים את החתונות מוקדם, בשעה 12

מה נהדר היה מראהו עם היכנסו כמה דקות לפני התפילה, עטור בטלית ותפילין, כשהוא כורע ומשתחוה

לפני הבחורים בסעודת שבת, אינם הולמים את כבוד השבת ופוגמים בתחושת הביתיות של הבחורים. במוצאי שבת קרא לאחראים, הוציא מכיסו סכום כסף הגון ומסרו להם על מנת שירכשו בהם כלים נאותים כיאה לכבודה של שבת.

הרבנית ע"ה מפקחת על כל ענייני המטבח

אהבתו לתלמידיו אף היא לא ידעה גבולות, למענם היה טורח כסרחת אב על בנו. כך לדוגמה, בשנים הראשונות להקמת הישיבה, כאשר מכשיר הטלפון טרם היה אז נפוץ, היה קורה שהורי תלמידים היו מתקשרים אל ביתו של רבינו ומבקשים לשוחח עם ילדיהם. רבינו לא היה משגיח בכבודו, והיה יוצא בעצמו אל הישיבה כדי לקרוא לבחור המבוקש.

בהקשר לכך סופר על אמו של רבינו, הרבנית הצ' מרת רחל ע"ה, אשר התגררה בניו יורק, שפעם בעת ששהתה בארץ הקודש והתארחת בבית בנה, הבחינה כיצד לאחר צלצול הטלפון בביתו, קם רבינו מעם הגמרא ונפנה לצאת לבית המדרש כדי לקרוא לבחור. ניגשה הרבנית אל הדלת ומנעה ממנו לצאת באומרה כי אין זה לפי כבודו וכי ביטול תורה הוא זה. תחת זאת הלכה היא אל הישיבה וביקשה את הבחור.

חלק בלתי נפרד מן הישיבה, היתה הרבנית הצדקנית ע"ה, אשר למרות פועלה דווקא מאחורי הקלעים וכדרכן של נשים צדקניות, ליוותה את ספינת הישיבה מיום היווסדה ועד נשימת אפה האחרונה, בעמידתה לימין רבינו בכל שלב ההקמה ובנטולה חלק פעיל בניהול הישיבה, מתוך דאגה והתמסרות אין קץ לצרכיהם של התלמידים, אותם ראתה כבנים ממש.

בשנים הראשונות, כאשר מטבח הישיבה התנהל באופן מצומצם, בהתאם למניינם של התלמידים, היתה הרבנית ע"ה מפקחת על כל ענייני המטבח, ועוקבת בעין רחמימית אחר הכנת המאכלים, שיהיו מזינים ובריאים, ואף ערבים בטעמם, כיאה וכיאות ללומדי תורה. גם בתקופות מאוחרות יותר, כשמתכונת המטבח התרחבה בשל ריבוי התלמידים, הוסיפה לפקוח עין על טיב התבשילים לרווחת הבחורים.

כן סופר, כי היא היתה מסתובבת בין חדרי הפנימיה ודואגת לנקיונם ולטיפוחם, מתוך כבוד הוערכה עמוקה לתלמידים השקועים בתלמודם, למען יחושו בחדרם כבביתם. לא אחת כאשר נתקלה בחדר שלא היה מסודר כל צרכו, לא השגיחה על כבודה ועל כוחותיה והיתה מסדרת במו ידיה את כלי המיטה, מנקה ומאוררת את החדר.

בחיבתה היתירה לתלמידי הישיבה, היתה דואגת לבחורים מעוכבי שידוך, ולא נחה ולא שקטה עד שזכתה להתבשר בדבר ישועתם למזל טוב. כן היתה מסייעת בסתר לחתנים מעוטי יכולת ודואגת עבורם לצרכי שמחת נישואיהם, כשהכל נעשה בשקט ובציניעא, ברוב חמלה ודאגה כנה. לא פעם, דיבר רבינו בשבחה והיה מתבטא אודותיה בלשון בו קרא רבי עקיבא כלפי אשתו הצדקת רחל ע"ה בפני תלמידיו: "שלי ושלכם - שלה היא", כלומר, לזכותה ולזכות מעשיה נזקפים כל תורתו ותורתם של תלמידי הישיבה.

(מתוך הספר 'אבי ההוראה')

התפילה, עטור בטלית ותפילין, כשהוא כורע ומשתחוה כנגד ההיכל ושפתיו ממללות חרישית "ואני אשתחוה ואכרעה אברכה לפני ה' עושי", משם היה עושה דרכו אל מקומו הקבוע, ופותח בתפילתו העשויה מקשה אחת של התלהבות ודביקות, כשכולה נאמרת באצילות נועם ומתוך מתינות ויישוב הדעת. עומד היה לפני ה' כשעיניו מתקשרות בדמעות. כך עם תחילת התפילה באומר ואת הפיוט 'דיד נפש' בהתערורות ובהשתפכות, במיוחד בעת הגיעו לברכת אהבה רבה, אז היו פורצות דמעותיו הרותחות, כשהוא מייחל ומתחנן כנער קט על הצלחתו בתורה.

כיוצא בזה, היתה גם אריכות תפילתו בעת פתיחת הארון בשעת הוצאת ספר תורה. משנשאל פעם מה טעם מאריך הוא כל כך בשעה זו, נענה ואמר כי בהגיעו לתיבות "ותיהב לי בנין דכרין דעבדין רעותך", מכון הוא באופן מיוחד גם על תלמידיו החשובים אצלו כבנים, ומתחנן בעדם כי יפתחו בפניהם שערי תורה ויצליחו בלימודם.

בחור היושב ולומד בהתמדה שעות ארוכות בשקידה ויגיעה, הרי שאין ספק כי בריא הוא לחלוטין..."

מסתובב היה רבינו בין שולחנות בית המדרש, כמעשים שבכל יום, ומבטו הרחום מלטף את תלמידיו אהובי נפשו. 'פעם ישבתי ולמדתי כשגבי כפוף מאד מעל הגמרא - מספר אחד מתלמידי לפתע הרגשתי טפיחה קלה על הגב משהסתובבתי לאחורי רואה אנכי את רבינו הפונה אלי בחיוך אבהי ואומר: בן תורה צריך לשמור על בריאותו ולא לשבת עם הגב כל כך כפוף'. כך בא לידי ביטוי גם דאגתו של רבינו לבריאות תלמידיו לצד דאגה ושמירה על רווחותם. עוד סופר על בחור בן עליה מפארי הישיבה שנודע בהתמדתו המיוחדת, אשר עם הגיעו לפרקו דברו בו נכבדות אצל אחד מגדולי וחשובי הרבנים בארץ ישראל. אותו רב שביקש לתהות מקרוב על קנקנו, נסע לבני ברק והגיע להיכל הישיבה. לאחר מכן נכנס לרבינו וביקש לשמוע את דעתו על הבחור. רבינו כמוהן הרבה לשבח ולהללו ורמז לו כי דעתו נוחה משידוך זה. טרם צאתו, הוסיף ושאל על מצב בריאותו של הבחור. נענה רבינו ואמר: "לא בירדתי מעודי על מצבו הבריאותי, אך זאת יכול אני לומר בביטחה, כי בחור היושב ולומד בהתמדה שעות ארוכות בשקידה ויגיעה, הרי שאין ספק כי בריא הוא לחלוטין..."

מעת לעת היה מסב רבינו במחיצת תלמידיו. את סעודת ליל שבת למשל, נוהג היה לסעוד בביתו, אך את אמירת 'שלום עליכם' לפני הסעודה נהג לשורר יחד עם הבחורים בחדר האוכל של הישיבה. כך גם לקראת סוף הסעודה, שוב היה מופיע בהדר גאוונו, ויושב במחיצת תלמידיו שעה ארוכה בזמרים זמירות שבת, שירות ותשבחות לקל חי בדבקות, כאשר ביני לבני הוא מרעיף עליהם טללי מוסר ויראה מאוצרות נפשו. לעיתים היה שואל את הבחורים שאלות בחומש עם רש"י על פרשת השבוע. אך למותר לציין, כי הרגעים הנעלים הללו נחקקו לעד בלב תלמידיו. תוך כדי ישיבתו עמו, היו עיניו של רבינו עוקבות בדממה אחר הנעשה על השולחן, כשבחושיו החדים הוא בוחן את שביעות רצונם של הבחורים על פי הבעת פניהם. באחת השבתות, השגיח רבינו כי הכלים החד-פעמיים המוגשים

אמא התקבלה לעבודה בנקיון המטבח בישיבת פוניבז'. אבא ראה את אמא עומדת ליד הסירים הגדולים... "אנחנו חוזרים הביתה!" פסק. "הקב"ה ישלח את עזרתו ממקום אחר...!"

הרב מנחם שוורץ שליט"א
העוסק עשרות שנים בזיכוי
הרבים, ובצרכי ציבור
באמונה, מספר על הבית
ספוג האמונה וגדלות הנפש
בו גדל

בשנות הזעם הצטרפה ממשלת הונגריה האנטישמית לצד גרמניה, הוציאה את היהודים משורות הצבא וְשֶׁעָבְדָה אותם במחנות עבודה שהיו מספקים את צרכי הצבא - בתנאי עבודה קשים ביותר. גם אבא זצ"ל נלקח למחנה עבודה שכזה. אוכל כשר לא ניתן במקומות אלו, ואבא זצ"ל היה מהמעטים שלא נגעו באוכל של הצבא, אלא קיימו את גופם על לחם יבש ותפוחי אדמה.
אבא ערק מהצבא בשנות המלחמה וחזר לתוך הונגריה. שם תפסוהו הגרמנים ימ"ש והובילוהו למחנה העבודה 'דכאו' הידוע לשמצה. פעם אחר פעם עמד המוות לנגד עיניו, וְכִנְסִי נְסִים נותר אבא בחיים ושרד את השואה האיזומה.
וְיָתֵר אליהו לבדו...
אבא זצ"ל, במקום לשקוע בחושך הנורא ששרר בעולם באותה תקופה, ראה לנגד עיניו רק את חסד ה', שהציל אותו שוב ושוב מידי המרצחים בשנות המלחמה.
אדרבה! דווקא מאותן שנות זעם, אשר בעטיין התפקרו חלק מהניצולים, ואחרים, הגם שהחזיקו באמונתם, איבדו את שמחת חייהם, היה אבא שואב אמונה ותקווה למשך כל חייו.
אבא התחיל לשקם את חייו, ועבר לדברצן. בחודש אדר תש"ו התחתן עם אמא ע"ה, ושם נולד אחי הגדול, שאבא קרא את שמו על שם אביו: צבי.

היתה תקופה בה נאלץ אבא זצ"ל להתרוצץ ולאסוף שקיות ריקות של מלט הפזורות ברחובות, לנקות אותן, לחותכן ולספק אותן לחנויות לשם עטיפת דגים...

"שוועסטער, גיפערלאך...!" (אחות... זה נורא...) עם כל מכאוביה, היתה אמא מתמסרת לאבא ומכינה לו את כל צרכיו בשימת לב, כמו כלה העושה עבור חתנה בימי 'שבע ברכות'.

אַלְיָהוּ - אִישׁ מְסֵר נַפְשׁוֹ עַל חַנוּךְ בְּנָיו

לנגד עיניו של אבא זצ"ל עמד במקום החשוב ביותר חינוך הבנים לתורה. את כל נפשו ומאודו נתן כדי שילדיו יקבלו חינוך יהודי אָמֵץ.

באותן שעות שאבא היה נצרך להעדר מהבית, אם לצורך הבאת טרף לביתו ולעולליו, ואם לעבודת ה' ולימוד תורה, היתה אמא ע"ה, עקרת הבית, פוקחת עין על חינוך הבנים ומוסרת נפשה לגדלם ביראת ה', בתורה ובמידות טובות.

גם לאחר שסודרו הילדים במקומות לימודיהם, היה אבא הולך ובודק בשימת לב כיצד מתנהגים הילדים בבית הספר, ומשלא מצא הדבר חן בעיניו, העביר את בניו למקומות חינוך טובים יותר. עם כל זאת, עדיין לא נחה דעתו ושאף ל'יותר טוב', וכשראה בבני ברק את פנימיית 'בתי אבות' של ישיבת פוניבז' ולבו אמר לו ששם יתעלה הבן מנחם יותר טוב, שלח אותי - ילד בכיתה ה'!!! - ללמוד ב'בתי אבות'. גם את אחי צבי שלחו מהבית ללמוד ב'היכל התלמוד' בתל אביב.

אמא עליה השלום היתה טורחת ומרבה לבקר ולשלוח אוכל, ואני, מנחם, תלמיד בכתה ה', הייתי חוזר הביתה מהישיבה אחת לשלושה שבועות...! כל ההקרבה הגדולה הזו נחשבה לכדאית ביותר בעיני הורינו, עבור הידיעה, שבניהם לומדים ומתחנכים במקומות הנכונים והישרים.

אבא עסק בעבודה קשה, וכל המשפחה התנהלה בדחקות נוראה, ועם כל זאת מעולם לא התלוננו! על אף המאורעות והנסיגות הקשים, שאין ביכולתנו לאמוד אותם, נותר אבא זצ"ל איתן באמונתו. 'תָּרַח מְזַאת, אבא שימש כעמוד האמונה לסביבתו, ניחם ועודד, חיזק וסייע, ותמך באחרים בכוחות על אנושיים.

אַלְיָהוּ - אִישׁ קָנָה אֶרֶץ בְּיַסוּרִים

אבא ואמא ע"ה עלו לארץ ישראל בחודש מנחם אב תש"ט. לאחר עלייתם לארץ, נולדתי, ושמי נקרא מנחם, על שמות סבא של אבא וסבא של אמא, ששניהם נקראו מנחם מנדל. חבלי הקליטה לא היו קלים כלל וכלל. ככלל, היתה אז 'תקופת הצנע', והעניות והדחקות שהיו מנת חלקם של אבא ואמא, לא תתוארנה. למגוריהם קיבלו חדרון מהסוכנות בעיר רעננה, הפרנסה היתה קשה מאוד, ואבא היטה שכס לעבוד בכל עבודה שזודמנה לו, ובלבד שיביא טרף לביתו.

היתה תקופה בה נאלץ אבא זצ"ל להתרוצץ ולאסוף שקיות ריקות של מלט הפזורות ברחובות, לנקות אותן, לחותכן ולספק אותן לחנויות לשם עטיפת דגים... וזאת, כדי לקבל תמורתן מעט דגים לשבת.

אַלְיָהוּ - אִישׁ שְׁכִינָה שְׁכִינָה בְּבֵיתוֹ %דחקות ועוני היו מנת חלקם של אבא ואמא, החדרון שקבלו למגורי המשפחה היה צר מלהכיל, הפרנסה היתה קשה מאוד, ואבא היה נושא בעול הכבד ומתגלגל מהשתדלות אחת לַחֲבֵרָתָהּ. תקופה ארוכה רצופת תלאות עברה, ואבא קיבץ פרוטה לפרוטה וחסך סכום כסף ניכר בתקווה שנוכל לעבור מהצריף ולהתגורר תחת קורת גג ראויה. או אז הגיע ניסיון נוסף... לבלי יום טוב של חג הסוכות, פרצה שריפה בצריף והוא עלה באש על כל תכולתו, יחד עם כספי החסכוניות... רק בני המשפחה הצליחו בחסדי שמים להימלט מהצריף הבוער כשכותנות דקות לעורם.

באותם ימים, כבכל התקופות שבאו אחריהם, היו כל מעייניו של אבא זצ"ל נתונים לאמא ע"ה. אהבתו אליה איננה ניתנת לתיאור, אַהֲבָה תמימה וזכה, והתמסר לכל צרכיה בדאגה כנה ואמתית. בשנת תשכ"ז, כשעברו לגור בבני ברק, התקבלה אמא לעבודה בנקיון המטבח בישיבת פוניבז'. אבא בא לבדוק את טיב העבודה, וראה את אמא עומדת ליד הסיירים הגדולים... "אנחנו חוזרים הביתה!" פסק אבא. "הביתה! הקדוש ברוך הוא ישלח את עזרתו ממקום אחר...!"

אמא ע"ה סבלה נוראות כל חייה מכאבים בגבה וברגליה. כאבים שבאו כתוצאה מעבודת השיעבוד הקשה בשנות הזעם. התקפי הכאבים ליוו אותה לעיתים קרובות, ובנסיגות להקל עליהם עברה טיפולים וניתוחים בארץ ומחוצה לה. תמיד היה אבא ניצב לְצִדָּהּ, כואב את מכאוביה ומתייסר בייסוריה. כל אותן שעות שאמא עליה השלום סבלה מכאבים, לא חסך אבא כל מאמץ בהשתדלותו להקל מעליה. טיפל בה ולא הִרְפָּה עד שחלפו הכאבים. גם כשאושפזה בבתי חולים, היה שוהה לצדה ימים ולילות, הגם שהיו עמם עוד בני משפחה, וכל זאת גם בשנותיו האחרונות.

ברגעים שגברו כאביה והיה צורך לבקש זריקת הרגעה, היה אבא זצ"ל רץ מיד לאחיות וזועק:

אֵלֵיהֶוּ - אִישׁ הָהָה אָב לְהַמּוֹנִים

שנים רבות עבד אבא בשיבת ויז'ניץ, וכן בשיבת פוניבז' ובישיבת ביאלא. ישיבת ויז'ניץ באותם ימים היתה פנימייה בת שתי קומות וחדר אוכל. הפנימייה נקראה 'מוסד'.

הבחורים ב'מוסד' חלקם היו יתומים משנות המלחמה שהיו זקוקים להרבה חום, עידוד ואהבה. ה'מוסד' כולו הופקד בידיו של אבא זצ"ל. כך מתארים אותו התלמידים:

'אֵלֵיהֶוּ', היה אחראי הניקיון, לכאורה, אך במציאות, הוא היה האבא של תלמידי ה'מוסד'. באוזנו שפכו את שיחם, והוא כאב רחום ליטף כל אחד, ניחם את הנצרך לנחמה, ובכה עם המצטער, עד שנקרא בפייהם 'אליהו הנביא'.

מילות העידוד והנחמה, שהיו בפיו, לא היו מהשפה ולחוך. ר' אליהו עודד באמת ובתמים עם כל הלב, עד שהבחור שמח והעלה חיוך על שפתיו.

אחת מאמרותיו הידועות היתה: "אם ריבוננו של עולם לא יעזור, אז ה' ירחם..."

'אֵלֵיהֶוּ' עסק במלאכה פשוטה, אבל ראשו היה במקום אחר לגמרי. כל דקה פנויה נוצלה על ידו ללימוד 'חק לישראל' או לאמירת תהילים.

הבחורים ראו בו דמות מיוחדת, לא היה שייך להתלוצץ בקרבתו או לדבר ללא תכלית. כל דבריו היו רק על ביטחון בקדוש ברוך הוא ועל חיזוק באמונה וביראת שמים.

בחדר האוכל של הישיבה היה שולחן המיועד לעובדים, אך מעולם לא ראו את 'אֵלֵיהֶוּ' יושב ואוכל כשאר העובדים, רק היה לוקח דבר מאכל לקיום הגוף וממשיך בעבודה, משום שהניקיון ועבודת השם אצלו - דבר אחד היו.

וכמעשהו בשיבת ויז'ניץ, כן תמיד, היה אבא דואג לכל אחד ואחד מהבאים בקרבתו, בין בגשמיות ובין ברוחניות. כואב את כאבו בחסרונו הגשמי או בירידתו הרוחנית, ושמח בשמחתו כידיד נאמן. כמו כן, אהב אהבת נפש את בעלי התשובה, מתוך הערכה גדולה לאומץ בעזיבתם את ובכניסתם כנפי השכינה. משעוה היה הבוקר לניקוי החדרים, תוך כדי עבודתו מעיר היה את הבחורים לתפילה בניגונים נפלאים

הבחורים ב'מוסד' חלקם היו יתומים משנות המלחמה שהיו זקוקים להרבה חום, עידוד ואהבה. ה'מוסד' כולו הופקד בידי של אבא זצ"ל.

מלאי רגש והשתפכות הנפש. חלק מהשירים היו על מסכת חיינו, במילות השיר היה מודה לה' על הטובות שגמל עמו.

לבחורים, שחלקם לא ראו בביתם עבודת השם מהי, היו ניגונים אלו משפיעים עליהם טל תחייה שְׁהָרָה את נשמתם מדי בוקר.

בעבודתו המושיך בשעה שהבחורים התפללו. לאחר שסיימו תפילת שחרית, היה ניגש מדי יום לאדמו"ר מויז'ניץ בעל ה'אמרי חיים' להתברך ב"בוקר טוב".

את תפילות מנחה וערבית התפלל תמיד בשיבה. הבחורים למדו ממנו כיצד צריכה להיראות תפילה: בדמעות, בתחנונים ובלב נשבר מול אבינו שבשמים.

מקובל היה לומר, שתפקידו של 'אֵלֵיהֶוּ' איננו הניקיון, אלא ש'אֵלֵיהֶוּ' בא להראות לבחורים מהי דמותו של יהודי מאמין.

אֵלֵיהֶוּ - אִישׁ שֶׁהִפִּיר אֶת פֶּעַל הַפִּירָה

במשך כל חייו עד יומו האחרון זכר אבא זצ"ל את חסדי ה' המרובים, שהצילו ממחנות ההשמדה, ולא שכח אף לרגע להודות על כך.

בכל מקום שהתפלל או שמע שיעור תורה, מיד ניגש לבעל המקום להודות לו, לשוחח עמו, לעודדו, ואף לתמוך בכסף המועט שהיה לו, כדי לחזקו ולרוממו על הזכות הנפלאה שנפלה בחלקו בהחזקת בית אלהים. כי אם רואים בירה דולקת, יש בעל לבירה.

בהערכתו כי רבה, היה אבא זצ"ל מוסיף ומדגיש: "אני יודע שאתם מחזיקים פה מקום תורה, כמה קשה להחזיק את המקום, אשריכם ואשרי חלקכם...!"

כמו כן, במוצאי שבת היה נוהג לתרום לבית הכנסת בו התארח, ולשלוח עם הנכדים תרומה לתלמוד תורה כהכרת טובה.

מתוך ההקדמה של הספר 'עליות אליהו'
שחיבר הרב
מנחם שוורץ
(שיחי')

כמה שהתאמצתי, לא הצלחתי. הרגשתי שאני מטפס על קירות. הודעתי להנהלה שאני כבר באמת באמת לא מתאים, ועם כל הצער לא זכיתי להיות בכלל מזכי הרבים.

והאחד מהם היה ילד אחד שהיה מאוד מוכשר ומאוד ירא שמים, היה לו רגש לתורה ולמצוות, ראיתי עליו שהוא יוכל להיות בחור ישיבה מאוד מאוד מוצלח, והשקעתי בו את כל הכח.

"אבל הילד הזה כבר היה לו חלום אחר. הוא חלם להיות רופא, ומבחינתו, וגם מבחינת ההורים שלו, המסלול היה ברור לחלוטין. הוא ילך ללמוד בתיכון, יוציא בגרות, יעשה צבא ילך לאוניברסיטה ויהיה רופא.

"כמה שהתאמצתי, לא הצלחתי. הרגשתי שאני מטפס על קירות. דיברתי עם ההורים שלו לפחות עשרים פעמים, אבל כלום לא עזר לי: הילד הלך לתיכון ולא לישיבה. הודעתי להנהלה שאני כבר באמת באמת לא מתאים, ועם כל הצער לא זכיתי להיות בכלל מזכי הרבים.

"בדיוק אז הועבר הרב הילמן לתפקיד אחר, והתפקיד הזה של אחראי על הנושא של טיפול המשך בישיבות התפנה. ההנהלה שיבצה אותי לתפקיד, זה כבר הרבה יותר קל, אני לא צריך לשכנע את הבחור לעבור להיכנס לישיבה, אלא רק לוודא שטוב לו, שהוא מקבל את העזרה לה

אותי עם הנהלת 'אחינו' שהפקידה אותי על בית ספר תורני ביפו, שם הייתי צריך להגיע פעמיים בשבוע, ליצור קשר עם ילדי כיתה ח', ולנסות לגרום להם להמשיך לישיבה, במקום לעבור לתיכון ולאבד את כל ההשקעה שהושקעה בהם בשנות לימודם בבית הספר היסודי.

"הייתי שם שנה שלימה ונכשלתי כישלון חרוץ", מספר הרב ליוש בגילוי לב. ניסיתי להתחבר על הילדים ולהתחבר אליהם. זה היה מאוד קשה, באתי ממקום שונה, סגנון שונה לחלוטין, נתקלתי בקהל יעד שלא הכרתי קודם לכן.

הייתי עולה לבתים שלהם, מדבר עם ההורים, מנסה לשכנע בכל הכוח שישלחו את הילד לישיבה, אבל לא הצלחתי.

"חזרתי להנהלת 'אחינו' ודיווחתי על כישלון מוחלט. הודעתי שאני לא מתאים לתפקיד, אבל המנהל אמר לי שהוא לא משחרר אותי: "אם אתה לא יכול ללכת על כל הכיתה, תפוס ילד אחד או שניים שלהם יש את הפוטנציאל הגדול ביותר שיסכימו ללכת לישיבה, ותעבוד רק איתם!"

"סימנתי כמה ילדים שבהם צריך להשקיע,

הרה"ג ר' ישראל ליוש ר"מ בישיבת 'אהבת אהרן' ומוותיקי הפעילים ב'דרשו' וב'אחינו' מספר על תחילת דרכו בארגון.

יעקב א. לוסיטיגמן

אחד הבולטים בפעילי 'אחינו' ובמנהלי המחלקות ב'דרשו' הוא הרה"ג ר' ישראל ליוש, ר"מ בישיבת 'אהבת אהרן', אחראי מחלקת 'הדף היומי' ב'דרשו', ומנהל המחלקה לקירוב קרובים ב'אחינו'.

"את דרכי ב'אחינו' התחלתי כאברך צעיר", הוא מספר. "הייתי אברך כולל מן השורה, והכרתי אז את הפעיל הרב אליעזר הילמן שאני זוכה לעבוד לצדו עד היום בארגון.

"הרב הילמן היה אז ממונה על תחום טיפול המשך בבחורים ששובצו בישיבות, והוא הפגיש

הוא זקוק וכדו'.

"וכך התחלתי להסתובב בישיבות ולהכיר ישיבות. תוך כדי נכנסתי גם ללמוד כאברך כולל בישיבה גדולה 'אהבת אהרן' בבני ברק, ישיבה למתחזקים בגילאי ישיבה גדולה.

"והנה מגיע בחור חדש לישיבה, ומינו אותי להיות החונך שלו בישיבה. התיישבתי לידו, והתחלתי ללמוד איתו, והרגשתי שהוא מאוד מוכר לי. שאלתי אותו איך קוראים לך? הוא אמר לי את השם שלו. זה לא אמר לי הרבה. שאלתי אותו מאיפה אתה? התברר שהוא מיפן, מיד הבנתי שזה אותו ילד שרצה להיות רופא.

"ברגע שזיהיתי אותו, גם הוא זיהה אותי ואמר לי 'הרב ליוש? בגללך אני כאן!!!'."

"הוא סיפר שהחלטה שלו להיות רופא עדיין שרירה וקיימת. הוא לא מוכן לוותר על כך, והוא אכן סיים את הבגרויות בהצלחה, אבל רגע לפני שהוא הולך לצבא הוא החליט ללמוד שנה אחת בישיבה.

"הצורה בה תיארתי לי את הלימודים בישיבה, לפני ארבע שנים, נחקקה בזכרוני כל כך חזק, שהחלטתי שאני לא יכול להמשיך בחיים בלי ללמוד שנה אחת לפחות בישיבה", הוא אמר לי. "אבל רק שנה אחת! בעוד שנה אני מתגייס ומיד אחר כך אוניברסיטה ולימודי רפואה..."

"הבחור הזה נשאר בישיבה כמה וכמה שנים, וצמח לתלמיד חכם עצום, שחיבר עד היום כמה עשרות ספרים בהלכה ואגדה ומגוון מקצועות התורה, אבי מורי שליט"א כמוציא לאור ומהדיר של ספרים, גם הדפיס עבורו כמה ספרי הלכה שיש בהם גאונות מופלאה.

"אני למדתי מהסיפור הזה את המסר הברור והידוע שהתחדד כעת ביתר שאת: שום השקעה ברוחניות לא יורדת לטמיון. הכל בא בחשבון, וכל מאמץ והשקעה מניבים תועלת, גם אם אנחנו לא רואים אותה באופן מיידי. לא תמיד הקב"ה מזכה אותנו לראות את התועלת, אבל תמיד יש תועלת כלשהי לכל פעולה ולכל מאמץ.

"במקביל לסירורים שעשיתי בישיבות לשיבוץ בחורים, הן בישיבות לבעלי תשובה והן בישיבות רגילות שבהן שיבצנו את הבחורים בהמשך, הפכתי במשך הזמן לסוג של 'מומחה' לישיבות, פנו אלי בכמה מקרים שהיו צריכים לשבץ בחורים בישיבות וכדו', וכך נכנסתי לנושא בעובי הקורה, מה שנקרא 'המחלקה לקירוב קרובים' באחינו', כשאנחנו עמלים לסייע לבחורים למצוא את המסגרת המתאימה ביותר, במיוחד בחורים שנכנסו לישיבה גדולה שאינה מתאימה לאופיים וסגנונם, ולעיתים יש בכך סיכון גדול מאוד לעתידם הרוחני ולדורות שיעמידו אחריהם.

"בכאלו מקרים, קצת עזרה וסיוע, פנייה אישית לראשי ישיבות ומשגיחים, עוזרים לחולל פלאות

ולהכניס בחורים לישיבות שבהם הם יוכלו לפרוח ולהתעלות בעבודת ה' ובלמוד התורה עד בלי די.

"בכל אופן, עברו כמה שנים, ואז היתה התעוררות גדולה להקמת מסגרות מתאימות לבחורים מתחזקים. לא היו אז ישיבות לבעלי תשובה צעירים, ובישיבות הרגילות היה קשה לשבץ את הצעירים הללו. ב'אחינו' התחילו להשקיע מאמץ אדיר בעניין, וההנהלה פנתה לראש ישיבת 'אהבת אהרן' הגאון רבי בצלאל אדלשטיין שליט"א, בבקשה שיקים גם ישיבה לצעירים, והנהלת 'אחינו' תסייע לו במימון ההוצאות וכדו'.

"כשחיפשו מגיד שיעור לישיבה, הציע מנכ"ל 'אחינו' שייקחו אותי, היות ששני הצדדים מכירים אותי גם 'אהבת אהרן' וגם 'אחינו', ומאז הפכתי לר"מ בישיבה, כשמקביל המשכתי בשלל תפקידים ב'אחינו' וב'דרשו' ולכל אורך הדרך אני מלא תודה והוקרה לקב"ה שזיכה אותי להיות בכלל מצדיקי הרבים, ובתקווה שאכן נזכה לראות ברכה בעמלנו".

**הבחור הזה
נשאר בישיבה
כמה וכמה
שנים, וצמח
לתלמיד חכם
עצום, שחיבר
עד היום
כמה עשרות
ספרים בהלכה
ואגדה ומגוון
מקצועות
התורה**

**הרב קראם ניגש אל
הנער ושאל אותו: אתה
יודע כמה זה שבע
כפול שלוש? הנער
הסתכל עליו, בטח
שאני יודע, שבע כפול
שלוש זה 21. "תשמע
אתה גאון!", הוא אמר
לנער הנבון, "יש לך
ראש חזק! אני חושב
שאם תשקיע בלימוד
תורה, אתה בוודאי
תהיה ראש
ישיבה גדול!
איפה אתה גר?"**

הפעיל הוותיק הרה"ג ר'
יעקב מויאל הי"ו,
עם סיפורי פלא
על מסירות הנפש
של מזכה הרבים הגאון
רבי ירחמיאל קראם זצ"ל.

ומדגיש: "אני מכיר את ראש הישיבה הזה, כמובן שלא אזכיר את שמו, אבל יש לו למעלה מעשרה ילדים, כולם יראים ושלמים, הבנים והחתנים כולם תלמידי חכמים, נכדים ביישבות הטובות ביותר, ממש משפחה גדולה, שבט שלם שהגיע מחיי ריקנות חסרי תוכן לעולם התורה והיראה, והכל בשיחת רחוב של הגאון רבי ירחמיאל קראם זצ"ל... וזה רק סיפור אחד מיני רבים".

אבי אבות הפעילות

במשך שנים רבות היה הרב יעקב מויאל פעיל בארגון 'אחינו', ומשם ההיכרות הקרובה שלו עם הרב ירחמיאל קראם, שלימד אותו את רזי תורת הקירוב.

כיום מנצח הרב מויאל על פעילותם של מאות פעילים אחרים, הוא האחראי על מחלקת הכוונת תלמידים ליישבות וליווי תלמידים שכבר נכנסו ליישבות, גם ב'קרן ההסעות' של החינוך העצמאי ובמקביל גם בפרויקט 'בני יוסף' של מעיין החינוך התורני.

"הרב קראם היה אבי אבות הפעילות של קירוב והכוונה ליישבות", הוא אומר. "הוא לימד אותנו, הדרך אותנו, נתן לנו הכוונה מסודרת, מה כן מה לא, מה אסור ומה מותר. הוא הכשיר דורות של פעילים."

"על שמו של הרב קראם רשומים כיום עשרות אלפי יהודים יראי שמים, שבלעדי לא היו מגיעים בכלל לחיי תורה ומצוות. הוא קירב אלפים, הם הקימו משפחות העמידו משפחות וגידלו ילדים בדרך התורה. כמו כן הוא חנך מאות פעילים שביחד קירבו אלפים רבים, וכדור השלג הזה ממשיך להסתובב, זאת פעילות שעשתה פירות ועדיין עושה פירי פירות עד אין מספר".

הרב מויאל מציין כי בגלל קרבתו הגדולה של הרב קראם זצ"ל לגדולי הדור, היתה בפיו תשובה לכל שאלה.

"בנושא של קירוב יש הרבה מאוד שאלות. אלו נושאים עדינים ורגישים מאוד, לפעמים זה ממש דיני נפשות. בחור שרוצה ללכת ליישיבה בניגוד לרצון הוריו, מקרה שבו ההורים עצמם מפוצלים בדעתם, לפעמים צריך להוציא בחור מיישיבה ויש חשש שזה ישפיע עליו לרעה, ולפעמים יש חשש שאם תכניס בחור ליישיבה כשהוא לא מתאים, זה יקלקל אחרים. וזה רק על קצה המזלג. יש הרבה שאלות ונושאים רגישים מאוד שצריך דעת תורה כדי לקבל החלטה מה עושים בכזה מקרה."

"לרב קראם היו תשובות ברורות בכל נושא, כי הוא קיבל הכוונה מאת גדולי הדור. הוא היה בן בית אצלם, נכנס ויצא עם שאלות והוא לא היסס לשאול בכל נושא, קטן וגדול כאחד."

"סיפר לי חמי שיבלחט"א הרב יוסף שבתאי שליט"א, שבצעירותו, כבחור ישיבה, הרב ירחמיאל גייס אותו לפעילות יחד עם עוד כמה חברים מהישיבה בימי בין הזמנים. הוא היה מנחית קבוצה של בחורים פעילים בעיר כלשהי, שזכר להם דירה לתקופה, פותח להם חשבון במכולת, ואומר להם שהם יכולים לקנות כל מה שצריך, והוא משלם."

זה היה לפני למעלה מארבעים שנה. הגאון רבי ירחמיאל קראם זצ"ל הגיע אז לביקור בעיר שדרות, כחלק מהפעילות הבלתי פוסקת שלו להפצת תורה ויהדות בכל מקום אפשרי.

הוא צעד ברחובה של עיר, בין כתובת לכתובת, ולפתע הבחין בנער צעיר הצועד מולו. הרב קראם ניגש אל הנער, לחץ את ידו בחביבות ושאל אותו: תגיד, אתה יודע כמה זה שבע כפול שלוש?

הנער הסתכל עליו בחוסר הבנה, בטח שאני יודע, שבע כפול שלוש זה 21.

הרב קראם הפגין התפעלות גדולה מהתשובה המהירה והמדויקת.

וכמה זה שמונה כפול תשע?

הנער חשב רגע והשיב מיד: 72.

חיוך רחב התפשט על פניו של הרב קראם: "תשמע אתה גאון!", הוא אמר לנער הנבון, "יש לך ראש חזק! אני חושב שאם תשקיע בלימוד תורה, אתה בוודאי תהיה ראש ישיבה גדול!".

הנער שמח במחמאה וחשב שבכך הסתיימה לה הפגישה עם האיש המוזר, אבל הרב קראם ידע שזאת רק ההתחלה...

"איפה אתה גר?" הוא שאל, והנער השיב שהוא גר בירושלים בשכונת בקעה, כעת הוא נמצא אצל דודתו בשדרות לכמה ימים. הוא אפילו מסר לרב קראם את כתובתה של הדודה, והרב קראם מצידו לא חשב פעמיים, באותו רגע, רגליו הוליכו אותו לבית הדודה.

"ידעת שלאחיין שלך יש כזה פוטנציאל גדול?", הוא שאל את הדודה המבולבלת. "את מארחת בבית שלך בחור שעתיד להיות ראש ישיבה בעזרת ה', אם הוא ילמד תורה כמובן..."

הדודה התלהבה: "אחי מאוד ישמח לשמוע. הוא מאוד אוהב את לומדי התורה. אני חושבת שהוא ישמח לשלוח את הבן שלו ליישיבה אם הוא ידע שיש לו עתיד כתלמיד חכם..."

כמובן שהכתובת של האח, אביו של הנער, נרשמה בפנקס, ובתוך ימים אחדים כבר ניצל הרב קראם ביקור בירושלים כדי לקפוץ לשכונת בקעה, ולשוחח עם הוריו של הנער אותו פגש בשדרות. ההורים שבעו נחת מהמחמאות, וסמכו את ידיהם על ראשו של הרב קראם שייקח את בנם ליישיבה שהוא מוצא לנכון.

לא עברו ימים אחדים, והנער כבר למד ביישיבה! באותה תקופה היו הרבה 'יישבות לעם', שבהם למדו בחורים שבאו מבתיים של קירוב. הם לא ידעו הרבה, אבל הם קיבלו המון דרבון ואימוון שהם יכולים להצליח, ואכן רבים מאוד פרחו ועלו כתלמידי חכמים.

"את הסיפור הזה", אומר הרה"ג יעקב מויאל, "שמעתי מפיו של ראש ישיבה חשוב מאוד, תלמיד חכם מופלג. אני הוא הנער משדרות", אמר לי ראש הישיבה. "רבי ירחמיאל זצ"ל לקח אותי מהרחוב, כפשוטו, הוא פגש אותי ברחוב ושינה את החיים שלי, הוא נתן לי חיים חדשים, הפך אותי לתלמיד ישיבה ולאחר מכן גם לראש ישיבה, והכל בזכותו".

הרב מויאל מספר לנו את הסיפור בהתרגשות רבה,

בנושא של קירוב יש הרבה מאוד שאלות. אלו נושאים עדינים ורגישים מאוד, לפעמים זה ממש דיני נפשות. בחור שרוצה ללכת ליישיבה בניגוד לרצון הוריו, מקרה שבו ההורים עצמם מפוצלים בדעתם

החינוך התורני פעל את פעולתו, והאווירה בבית השתנתה, עד שההורים הבינו שהמקום בו הם מתגוררים אינו מתאים לאופי המשפחה שהם רוצים לגדל

ואף אחד לא התייחס. הוא שמע שיש אנשים בבית, דפק שוב, והם פשוט התעלמו.

"הוא ניגש לארון החשמל, הוריד את המפסק הראשי של הדירה, והשאיר אותם בחושך. כך הוא עומד בחדר המדרגות ליד ארון החשמל. כמובן שבעלי הבית ממהרים לצאת החוצה כדי להרים את הכפתור, והרב קראם הפתיע אותם: "מה אתה רוצה? להדליק את החשמל, אל תדאג, אני אדליק לך, אבל למה את לא פותח את הדלת", וכך בעוד בעל הבית כועס ועצבני עליו למה הוא הוריד את המפסק, הרב קראם כבר היה מנצל את הזמן הזה כדי להיכנס לתוך הבית, להתנצל על המעשה ולגרוור את השיחה לכיוון שהמועדף עליו...".

אולי הצלת, אבל מה איתם?

מעשה היה במשפחה שהתגוררה באחד המושבים באזור אשדוד, והיו לה קרובים שהתגוררו בקרבתו של הרב קראם. מדי פעם באה המשפחה מהמושב לבקר את בני המשפחה מהעיר, והרב קראם ראה שלמשפחה זו יש כמה ילדות שאינן לומדות בחינוך תורני, בלשון המעטה.

לבו דאב עליו לראות את הילדות הללו שגדלות בלי שמץ של תורה ויראת שמים, והוא החליט לנסות ולפעול את פעולתו. הוא בירר את כתובת המשפחה, וביום בהיר נקש על הדלת, נכנס פנימה וביקש לשוחח עם ההורים.

כך, בלי שהוזמן ובלי שהיתה לו היכרות קודמת איתם, דיבר הרב קראם עם ההורים, לאחר תקופה שב ודיבר איתם שוב, עד שהצליח לגרום להם לשלוח את בנותיהם לחינוך תורני באשדוד, בעודו מתחייב לשלם את שכר הלימוד שלהן.

החינוך התורני פעל את פעולתו, והאווירה בבית השתנתה, עד שההורים הבינו שהמקום בו הם מתגוררים אינו מתאים לאופי המשפחה שהם רוצים לגדל. הם עברו דירה לאשדוד, והבנות למדו בבתי ספר טובים, כשהרב קראם עצמו דאג לשלם את שכר הלימוד.

"הבחורים היו לומדים בשעות הבוקר והצהריים, ובשעות הערב היו יוצאים לפעילות וכך במהלך תקופה היו מכירים את הנפשות הפועלות, את הסגנון של המקום ופשוט מציילים נפשות.

"באחת הפעמים, הוא שכר דירה במושב נבטים, וחמי היה אחד הבחורים שנכנסו לגור שם. ביום מן הימים הציג חמי שאלה בפני הרב קראם, בנושא של הקירוב. הוא חשב קצת ואמר שזאת שאלה שצריך לשאול את הרב שך.

"חמי חשב לתומו שרבי ירחמיאל מתכוון שביום מן הימים, כשייצא לו להגיע לבני ברק, הוא ייכנס לרב שך וישאל אותו את השאלה הזאת יחד עם עוד כמה שאלות אחרות שיצטברו עד אז. אבל להפתעתו הרב קראם יצא אתו החוצה, נכנס לרכב, ונסע אתו עד בני ברק, ונכנסו לרב שך שאלו את השאלה, קיבלו תשובה, זה לקח בערך שלוש דקות, ומשם חזרו למושב נבטים... הרב קראם השאיר אותו שם והמשיך ליעד אחר.

"זה סיפור מאוד נקודתי, אבל הוא נותן הבנה מי האיש ומה היו מעשיו. הוא לא היסס לנסוע במשך שעה וחצי כל צד, אולי אפילו שעתיים, רק כדי לשאול את הרב שך שאלה קצרה. ולכן זכינו לקבל ממנו ממש מורה נבוכים בסוגיות רבות של קירוב, עם תשובות מגדולי התורה, שהשיבו כיצד יש לנהוג בכל נושא ובכל עניין.

"האופי הזה, לבוא למקום ולא להתעצל, ליווה אותו עד יומו האחרון. פעמים רבות הייתי מתייעץ אתו לגבי ילד שאפשר להכניס לשיבה והוא מאוד מתאים, אבל האמא קצת מהססת. הוא היה שואל מה הכתובת ולמחרת כבר היה יושב עם ההורים ומדבר על לבם. אם סיפרתי לו על בחור שנכנס לשיבה וקצת מתקשה להשתלב בחברה, הוא היה באותו רגע יוצא לאוטו, נוסע לשיבה, שולף את הבחור הזה החוצה לוקח אותו לאיזה טיול קטן ומדבר איתו, בודק מה הבעיה ועושה כל שביכולתו כדי לפתור אותה..."

"זה היה מאוד מרשים, כי הוא היה אדם מאוד עסוק. תמיד היו לי עיסוקים דחופים וחשובים, ובנוסף הוא היה מתמיד גדול מאוד.

"לא פעם באתי אליו באמצע הלילה, באחת או שתיים בלילה, כדי להתייעץ או לעדכן בפעילות, והייתי מוצא אותו יושב עם גמרא ולומד. הוא היה קורא לי, מכניס אותי לסוגיה ולומד איתי, עד שסיים את הסוגיא ורק אז היה מתפנה לשמוע. לפעמים הלימוד הזה היה נמשך עד שלוש לפנות בוקר, שום דבר לא עצר אותו, לא השעה, לא חוסר הזמן, לא המקום ולא הקושי הטכני או הפיזי."

הרב מויאל מספר על שיטת פעולה ששמע מפיו של הרב קראם בעצמו, ושמונה אפשר ללמוד רבות על אופיו הדבק במטרה: "לפעמים קורה שמגיעים לבית של משפחה, והם לא פותחים את הדלת. יש אנשים בבית, אבל הם לא רוצים לפתוח, או כי הם חוששים לפתוח בלילה לאנשים זרים, או כי הם חושבים שבאים לבקש מהם כסף לצדקה או כל סיבה אחרת.

"הרב קראם סיפר לי שהוא הגיע למשפחה, דפק בדלת

הרב קראם לא חשב פעמיים, הוא גייס לעניין את רעייתו הרבנית תבלחט"א, שהעניקה לנערה אחד מהבגדים שלה ואפשרה לה לשוב לבית משפחה

שלו בסייעתא דשמיא. הוא התקשר להזמין אותי לחתונה ואמר לי שהוא מזמין באופן אישי כמה פעילים מאחיינו כי בזכותנו הוא נשאר בישיבה.

"עבדנו קשה מאוד כדי להכניס אותו לישיבה קטנה. זה היה סיפור לא פשוט בכלל. לאחר מכן היה לנו מאבק איתנים להשאיר אותו בישיבה. היו תקופות שהוא נשבר ולא רצה להמשיך, היו תקופות שהצוות החינוכי לא רצה לאפשר לו להישאר, אבל אנחנו נאבקנו עליו בשיניים ובציפורניים, וברוך הוא הוא התאזן, עלה על דרך המלך והפך לבחור מוצלח מאוד באחת הישיבות החשובות, וזכה להתארס עם בת תלמיד חכם ממשפחה חשובה ויראת שמים.

"אי אפשר לתאר את גודל הנחת שממלאת אותך כשאתה שומע שהבחור הזה עומד להתחתן. דמעות בעיניים! כל המאמץ היה שווה, כל הטרחה והיגיעה לא היו לשווא. הוא מקים בית של תורה. אשרינו מה טוב חלקנו, איזו זכות גדולה נפלה בחלקי שזכיתי להיות שותף לעיצוב שלו כיהודי של תורה.

כל אחד יכול, כל אחד צריך ומחויב לעשות פעילות כזאת. לא כולם יכולים לדבר עם הורים שאינם שומרים תורה ומצוות ולשכנע אותם, לא כולם מתאימים לשבת עם הנערים האלו ולקרב אותם, אבל כל אחד יכול לקרב, בדרכים שונות ומגוונות, אפשר לקרב רחוקים ואפשר לקרב קרובים, אפשר לומר מילה טובה לבחור ישיבה ולקרב אותו, אפשר להציל נפשות של נערים שבאים מבתים חרדיים, עם חינוך, עם מילה טובה, עם עזרה בהרשמה לישיבה.

"על זה נאמר הפסוק 'חכם לב ייקח מצוות'. מי שיש לו שכל יודע אילו מצוות כדאי לבחור. המצוות האלו של קירוב והצלת נפשות מרדת שחת, אלו מצוות שעושות פירות כמו שאמרנו, והרב קראם לימד אותנו שאף פעם אסור לומר 'אין סיכוי' או 'זה ממילא לא יעזור', אנחנו תמיד עושים את מה שאפשר, והקב"ה הוא זה שמחליט מה תהיה התוצאה".

עברה תקופה, והמשפחה שכבר הפכה לאשדודית, אירחה את בת הדודה, נערה קיבוצניקית לכל דבר ועניין, שהגיעה להתארס אצל הקרובים המושבניקים לשעבר, שכיום מתגוררים באשדוד.

היא הסתקרנה מאוד מהמהפך שהתחולל בחיי המשפחה, ביקשה להבין מדוע הלבוש השתנה, מה פשר שמירת השבת, מדוע יש להיזהר בבשר וחלב ועוד שאלות רבות מספור.

בת הדודה שהיתה בת גילה, הציעה לה שתיגש אל הרב קראם: "יש לנו שכן, רב גדול מאוד, תדברי איתו, הוא יוכל לענות לך את התשובות הכי מדויקות לכל השאלות שלך".

הנערה הקיבוצניקית קיבלה את ההצעה והרב קראם קרא לחברו הרב פראנק שישב לצדו, וישתתף בשיחה.

נכנסה הנערה הקיבוצניקית, ובמשך מספר שעות שאלה שאלות, ביקשה לדעת, להבין, לחקור ולברר. על כל שאלה היא קיבלה תשובה מפורטת, וכך כשהגיעה השיחה אל סיומה, היא התביישה מאוד: "אני רוצה לצאת מכן, לחזור לבית הודים שלי", אמרה לרב קראם, "אבל אחרי שקיבלתי על עצמי עול מצוות, אני לא יכולה לצאת לרחוב בבגדים שבהם הגעתי לכאן...".

הרב קראם לא חשב פעמיים, הוא גייס לעניין את רעייתו הרבנית תבלחט"א, שהעניקה לנערה אחד מהבגדים שלה ואפשרה לה לשוב לבית משפחה.

אחרי זמן מה שבה הנערה בשנית ואמרה לרב קראם: "אותי הצלחת להציל, את הקרובים שלי הצלת עוד לפני, אבל מה עם החברות שלי בקיבוץ? אותן לא צריך להציל!?"

כמוכן שגם הפעם לא היסס הרב קראם, הוא ביקש כתובת מדויקת וכעבור ימים אחדים 'נחת' בקיבוץ, והחל לדבר עם בני הנוער במקום מפגש שארגנה הנערה, ושהיה נסתר מעיניהם של חברי הקיבוץ המבוגרים יותר.

בתוך ימים אחדים הוא חולל מהפכה של ממש בלבם של רבים מבני הנוער בקיבוץ, חצי מבני כיתתה של אותה נערה צעדו בעקבותיה וחזרו בתשובה. את החצי השני לא הספיק הרב קראם להחזיר בתשובה, כי המבוגרים בקיבוץ הבינו את מה שהתחולל מתחת לאפם, וגירשו אותו מהמקום בעודם מזהירים את בני הנוער שלא יעזו להתקרב אל "הדתי החשוך והפרימיטיבי שבא לקיבוץ כדי להפיץ את החושך הגלותי שלו".

פירות לדורי דורות

"את הסיפור הזה", מעיד הרב יעקב מויאל, "שמעתי מפיה של אשה צדקנית, אמו של אחד הפעילים שעובדים איתי, שהיא היתה בת לאותה משפחה מושבניקית שהגיעה לגור באשדוד. אחותה הגדולה היתה זו ששלחה את הבת דודה הקיבוצניקית לשוחח עם הרב קראם זצ"ל.

"אבל מה אני רוצה לומר בסיפור הזה? לא באתי להספיד את הרב קראם, למרות שבדודאי שזאת זכות גדולה מאוד. אני באתי לומר דבר אחד... והחי יתן אל לבו. בואו נלמד ממנו, אם אנחנו לא יכולים להיות כמותו, לפחות ניקח משהו קטן מהאישיות הענקית הזאת.

"בדיוק אתמול התקשר אלי חתן שמחר תתקיים החתונה

**"עזוב", הוא
אמר לי, "הילד
הזה יש לו
'ראש בטטה'!
אתה שומע?
בטטה! זה
מה שיש לו
על הכתפיים.
הוא לא מבין
כלום, הוא לא
רוצה להבין
כלום והוא לא
מסוגל להבין
שום דבר..."**

**פרויקט 'אבות ובנים'
של 'בית היין' - בנים
משוחחים עם הוריהם
בנושאים שונים בשדה
החינוך.**

יעקב א. לוסטיגמן

ניסיתי לספר לו את הנלמד בצורה סיפורית. זה לא עבד. ניסיתי לעשות לו מבצעים, לתת לו כבוד, להחמיא לו, לדבר את האגו שלו, לבנות לו את ההערכה העצמית שלו. שום דבר לא עזר

מהאתגר הבלתי אפשרי הזה: "עזוב", הוא אמר לי, "הילד הזה יש לו 'ראש בטטה!' אתה שומע? בטטה! זה מה שיש לו על הכתפיים. הוא לא מבין כלום, הוא לא רוצה להבין כלום והוא לא מסוגל להבין שום דבר. גם ההורים שלו לא ממש מתעניינים ולא ממש מנסים לעזור. אני התייאשתי ממנו אחרי כמה חודשים של השקעה ויגיעה שפשוט ירדו לטמיון..."

"אותו מלמד בעצם המליץ לי להשאיר את הילד בקצה הכיתה, ולתת לו לרבוץ שם בשקט, כל עוד הוא לא מפריע לילדים אחרים, ולמזלנו הוא באמת לא הפריע לאף אחד.

"אבל אני לא יכולתי להשלים עם הגורל הזה שנגזר על התלמיד המסכן", אומר אבא. "קיוויתי שאני אצליח במקום שבו המלמד הקודם נכשל. אולי בגלל שיש לי יותר ניסיון ואולי בגלל שהילד גדול יותר אני אצליח למצוא איזו פרצה בחומת הניתוק שאפפה אותו מכל צדדיו.

"ניסיתי לספר לו את הנלמד בצורה סיפורית. זה לא עבד. ניסיתי לעשות לו מבצעים, לתת לו כבוד, להחמיא לו, לדבר את האגו שלו, לבנות לו את ההערכה העצמית שלו. שום דבר לא עזר.

"באותם זמנים לא היו כמעט אבחונים וכל הנושא הזה של עזרה לתלמידים מתקשים כמעט לא היה קיים. היו ילדים מוצלחים והיו ילדים עם 'ראש בטטה'. ככה זה עבד. מי שלא הצליחו לעזור לו בדרכים הרגילות, פשוט נשאר ילד מסכן וגדל להיות מבוגר מסכן ברוב המקרים.

"החלטתי לשים עליו עין, ובהפסקת האוכל בדקתי מה קורה אתו. נדהמתי לגלות שהילד לא אוכל.

במושך למעלה מארבעה עשורים זכה אבי מורי, הרה"ח ר' ישעיה לוסטיגמן שליט"א, להיות בין מצדיקי הרבים אשר עליהם נאמר שהם ככוכבים לעולם ועד, בעבודת הקודש כמתחנך ומרביץ תורה לצעירי הצאן.

למעלה מאלף תלמידים העמיד בשנותיו כמתחנך, בהם ראשי ישיבות, מרביצי תורה, מורי הוראה ויושבי על מדין, וכמובן לא מעט מלמדי תינוקות שבעצמם זוכים להעמיד תלמידים אחריהם.

לפני למעלה מעשור וחצי, זכיתי גם אני להתקבל לעבודה כמתחנך בתלמוד תורה, מלאכה בה זכיתי לשרת כמה וכמה שנים לשמחתי ולהנאתי המרובה.

כמובן שלפני שהתחלתי בעבודה פניתי לאבי, וביקשתי שייתן לי כמה כללים בסיסיים מניסיונו העשיר, למען אוכל לצעוד בדרך סלולה וברורה, ולא אהיה כסומא המגשש את דרכו באפלה בלי מורה ומדריך.

אבי נעתר, ונתן לי אז כמה כללי ברזל. אחרי שצברתי מעט ניסיון, הבנתי שהם כולם היו חצובים בסלע ויצוקים מפלדה, וכל אחד מהכללים הללו אכן מהווה בסיס יסודי ומשמעותי מאוד בעבודת החינוך.

עם השקתו של 'בית היין' - המגזין החדש של 'אחינו', התבקשתי מהנהלת 'אחינו' לראיין מחנכים ותיקים, כשלשמחתי אחד מהם הוא אבי מורי שיחי' לאיו"ט.

"כלל ראשון בחינוך, זה לתת לכל ילד הזדמנות", פותח אבא מארי שליט"א את השיחה. "אין דבר כזה ילד שאינו יכול להתקדם. אין דבר כזה ילד שאתה לא יכול לעזור לו. לכל תלמיד יש פוטנציאל, ותפקידו של המתחנך הוא לסייע לו למצוא את הפוטנציאל ולהתקדם למקום גבוה יותר מזה שבו היה אתמול. כמובן שזה חייב להיות לפי כוחו, כישוריו ודרגתו של התלמיד.

"זאת לא חכמה לקדם את המצוינים והמוכשרים", הוא מוסיף. "הם יוכלו להתקדם גם בלעדיך. החכמה היא להטביע חותם בקידומם של הילדים המתקשים, אלו שנמצאים בשולי החברה, שלא מבינים בפעם הראשונה את הנלמד. הילדים האלו חשובים לא פחות, וזקוקים לך הרבה יותר.

"לפני שנים רבות בתחילתה של שנת לימודים אחת, ראיתי ילד שאינו משתף פעולה בשיעורים וכמה שאני מנסה לרתק אותו ולהסביר לו את החומר, אני לא מצליח. הוא פשוט מנותק ולא מסוגל להבין מה אני מדבר אליו.

"פניתי למלמד שלימד את הכיתה שנה קודם לכן, וביקשתי לקבל ממנו עצה, איך אפשר לדבר אל הילד הזה. איזה תחום הוא אוהב, באיזו דרך אפשר להשפיע עליו.

"אבל המלמד ההוא רק נאנח אנהא עמוקה והמליץ לי בחום להימנע

ניסיתי לספר לו את הנלמד בצורה סיפורית. זה לא עבד. ניסיתי לעשות לו מבצעים, לתת לו כבוד, להחמיא לו, לדבר את האגו שלו, לבנות לו את ההערכה העצמית שלו. שום דבר לא עזר

צריך לכוון אותם איך לטפל בזה. אלו נושאים שיכולים להיות רגישים ולפעמים התגובה של ההורים עלולה להיות מזיקה, אבל אנחנו המלמדים, אנחנו שליחיהם של ההורים, אנחנו לא יכולים להסתיר מהם את האמת על הילד בנושאים מהותיים. אם מנסים להסתיר, זה תמיד מתפוצץ לבסוף בפרצופם של ההורים והמלמד גם יחד.

"היה בכיתה שלי תקופה שחפצים של ילדים היו נעלמים. לפעמים היה זה עט או עיפרון צבעוני ומעניין, ולפעמים ספר חדש, חומש, משניות, או סידור יפה. הצד השווה שבהם היה שתמיד היו אלו פריטים חדשים, נוצצים ומבריקים. חפצים שגררו תשומת לב בכיתה לפני שנעלמו.

"לקח לי זמן לאפיין את המקרים שבהם נעלמו החפצים, וכשהבנתי את זה, התחלתי לעקוב מה קורה כשילד מביא לכיתה חפץ חדש ונוצץ. ראיתי ילד אחד שנועץ עיניים בקנאה, ושמואבד את הריכוז בימים שבהם נעלם חפץ. ניגשתי למנהל ואמרת לי שאני חושב שילד פלוני שולח את ידו ברכוש של חבריו.

"מצד שני, לא היו לי הוכחות ברורות, אוי ואבוי לומר לילד שאני חושד בו במעשה שהוא לא עשה. חלילה וחלילה!

"לכן הצעתי שנדבר עם ההורים בעדינות, נסביר להם שכדאי לבדוק מה הוא מביא הביתה וגם נסביר להם שזה לא ידוע לנו בוודאות, ולכן אנחנו לא אומרים לילד כלום אלא רק בודקים אם זה נכון.

"המנהל הזדעזע מההצעה שלי: "מה? להתקשר לאבא ולומר לו שהילד שלו חשוד בגניבה? אפילו אם הייתי יודע בוודאות אני לא בטוח שהייתי מסכים לגלות להורים דבר כזה. זה ישבור אותם. מה גם שמדובר במשפחה מאוד חשובה ואני יודע שהמצב הכלכלי שלהם מצוין, אין סיבה שהילד הזה יצטרך לגנוב מחבריו, אני בטוח שאתה טועה".

"לא עבר זמן רב, ויום אחד מגיע אחי הגדול של אותו תלמיד לחדר המנהל, ומניח על שולחנו שתי שקיות גדולות מלאות בפריטים שהילד לקח מחבריו בכיתה. הסתבר שהאבא גם ראה שהילד לא כשורה, שהוא צופן סוד ומנסה להסתיר מההורים שלו חפצים שונים. האבא בדק את מקום המחבוא של בנו, ומצא את האוצר היקר. הוא הבין מיד מאיפה מגיעים הדברים ושולח אותם לחיידר. אני חייב לציין שזה היה אבא חכם מאוד, והוא ידע לזהות ולטפל כראוי ובצורה נכונה בעניין, לא כל אבא יודע לעשות זאת, והילד הזה זכה לקבל חינוך איכותי.

"המנהל היה המום. הוא ניגש אלי והתנצל על כך שלא העריך נכונה את הדיאגנוזה שלי: "למדתי היום שיעור חשוב", הוא אמר לי, "כשמחנך וותיק אומר משהו, כדאי להקשיב לו ברוב קשב".

"למה לא הבאת אוכל?" שאלתי, "אכלתי כבר בבית", הוא השיב, והרגשתי שהתשובה הזאת לא ממש מדויקת.

"התחלתי לחקור אותו בעדינות, מה אכלת? אתה רוצה לאכול עוד? אתה רעב? ואז הילד נשבר והודה שהוא לא אכל כלום, כי אין אוכל בבית.

"התברר שאמא שלו סובלת ממחלה כלשהי, ופשוט לא יכולה לתפקד. האבא עובד מחוץ לעיר ויוצא מוקדם מאוד מהבית, והילדים מתארגנים לבד והולכים ללימודים, אין מי שיקנה להם לחם וחלב, ולחיידר הם הולכים רעבים...

"הלכתי למכולת הקרובה, קניתי לו לחמניה עם שקית שוקו, והילד התנפל על האוכל וחסל אותו בתוך רגעים ספורים. הבנתי שזה לא רק הוא, זה כל האחים והאחיות. 'צאתי למכולת פעם שניה, קניתי לחמניות ושקיות שוקו לכל האחים שלומדים בחיידר וגם לאחיות הלומדות בבית ספר שהיה לא רחוק, נתתי לכל ילד לחמניה עם שוקו, ולתלמיד שלי נתתי שייקה גם לאחיות שלו שלומדות בבית הספר.

"באותו ערב הרמתי טלפון לגורם בקהילה של אותה משפחה, ומאז הם דאגו לעניין ובאמת הילדים אכלו היטב, גם בבוקר וגם בצהרים ובערב, היה להם אוכל מבושל וכריכים עם ירקות ופירות, והילדים פשוט התחילו לפרוח!

"זה רק סיפור אחד מיני רבים. בשנות עבודתי ראיתי אינספור מקרים של ילדים שבשנים קודמות לא הצליחו ופתאום אצל מלמד אחר התחילו לפרוח כי הוא הצליח לפענח את הסיבה ואת הגורם לחוסר ההצלחה שלהם, למרות שקודמיו לא הצליחו. לפעמים זאת בעיה בראייה שגורמת לכך שהילד לא מצליח לקרוא וממילא נכשל בלימודים, לפעמים זה עניין של קשב וריכוז, בעיות במשפחה, מצוקה חברתית ועוד ועוד. לא תמיד אפשר לפתור את הבעיה, אבל כשמוצאים מה הגורם לקושי של הילד, אפשר לסייע לו לנסות להתגבר עליו.

"אז זה הכלל הראשון", מסכם אבי מורי את הנושא, "לתת לכל ילד הזדמנות. גם אם זה נראה שאין לו סיכוי בכלל".

זכות ההורה לדעת

"כלל נוסף: לא להסתיר מההורים את מצבו של הילד! אני לא אומר שצריך לרוץ ולהלשין את הילד על כל בעיה, אבל אם יש קושי מתמשך, אם הוא לא מצליח, אם הוא נוטה לשקר באופן כרוני או לשלוח את ידו ברכוש שאינו שלו וכדו', ההורים צריכים לדעת וגם

כללים להשמעת

"הכלל הרביעי שאולי היה צריך להיות הראשון כי הוא באמת הבסיס להכל, זה המשמעת. המשמעת חייבת להיות חזקה בכיתה. מלמד בלי משמעת לא יכול ללמד ולא יכול לחנך. הוא גם לא יכול להגן על הילדים מפני חברים שמציקים להם, ואפילו לא מפני עצמם. מלמד שנותן למשמעת להתרופף עושה עוול נורא לילדים, וסופם שישנאו אותו, כי הוא ינסה להחזיר את המשמעת בזמנים שהוא יהיה במצוקה, ולשם כך יצטרך לנקוט בצעדים קיצוניים וקשים הרבה יותר מאלו שהיה נוקט בהם אם היה שומר על המשמעת מלכתחילה.

"הכלל הזה מורכב בעצם מכמה כללים נוספים, שיחד מייצרים מצב של משמעת בכיתה. אני בטוח שהמלמדים של הדור הנוכחי כבר לומדים במכונים שונים, מקבלים הדרכה מקצועית וקוראים ספרים רבים. אבל הרשו לי לתת לכם כמה כללים בסיסיים שאם לא תזוזו מהם, ומובטחני שתהיה לכם משמעת מושלמת בכיתה:

א. אף פעם אל תאיים בעונשים שאינך מתכוון או מסוגל לבצע. למשל: "מי שידיבר עכשיו אני זורק אותו מהחלון", גם אם תעשה את הפרצוף הכי כועס ורציני בעולם, אף אחד מהתלמידים לא ייקח אותך ברצינות, הם כולם יודעים שלא תזרוק אף אחד מהחלון,

וכנראה שגם לא תסלק את אלו שתוהוהו, אבל היקרה שבו הוא כל כך התגאה והתפאר. האוטו היקר שלו, שבלעדיו חייו אינם חיים! בוא נראה אדם מבוגר שתחרים לו את האוטו איך הוא ירגיש? ברור שהוא יצטער צער רב. נכון? אז למה אתה חושב שהילד לא מצטער? בגלל שהוא קטן אז הוא לא עצוב? העצב שלו פחות חשוב ופחות מעניין? לא!

"אני לא אומר שלא צריך להחרים לפעמים צעצוע לילד, בוודאי שצריך. משמעת זה הבסיס להכל, חייבים לשמור עליה, אבל כשהמלמד מחרים לילד צעצוע יקר ללב, שלא יזלזל! שלפחות לא יחייך בהתרסה! שלא ילגלג על רגשותיו של הילד, ושלא יחשוב שבגלל שהוא קטן צריך קצה של שוקל 20 קילו, אז הוא לא נכלל באיסור של "לא תונו איש את עמיתו".

"מה שצריך לעשות כדי לחנך, עושים! אבל צריך לעשות את זה בכובד הראש הראוי, להסביר לילד למה לקחת לו. לומר לו מתי אתה חושב להחזיר לו את זה, להתייחס אליו בכבוד. להעניש כשצריך, אבל להעניש בצורה מכובדת ומכבדת. לא מתוך זלזול ומחשבה שמוותר לצער אותו בגלל שהוא קטן. זאת טעות! אסור לצער ילדים בגלל שהם קטנים! מותר לצער כדי לחנך, אבל לא בגלל שהוא רק בן שבע או שמונה".

"ולכן, הכלל השני זה לא להסתיר מההורים ולא לחשוש מהתגובה שלהם. אנחנו עושים את שליחותם, וזאת זכותם לדעת מה המצב של בנם, וחובתנו לאפשר להם לממש את הזכות הזאת".

"הכלל השלישי הוא לכבד את התלמיד, ולתת לו יחס ראוי. לא לזלזל בילדים. יש מלמדים שיכולים לשבת בכיתה מול ילדים והם חושבים שהילדים לא מבינים כלום. המלמד מגיע עצבני ומוציא את הכעס על הילדים, והוא מדמיין לעצמו שהם חושבים שבאמת מדובר בכעס שנובע ממניעים טהורים שהוא רוצה לחנך אותם. או שהמלמד אומר לילדים לחזור על החומר כי הוא רוצה עכשיו לדבר בטלפון, והוא חושב שהם טיפשים ולא מבינים שהוא מנסה לרמות אותם. הילדים מרגישים את זה, הם מבינים הרבה יותר ממה שהמבוגרים חושבים, והם גם יכולים לפעמים לבזוז למחנך שלהם כשהם רואים התנהגות לא הולמת. אחר כך הוא לא מבין למה אין לו משמעת, ולמה התלמידים לא מצייתים לו ביראת הכבוד הראויה.

"לפני קרוב לחמישים שנה כשהייתי מלמד ב'חיי עולם', היה לנו יועץ חינוכי, פסיכולוג ידוע בשם הרב חיים ליפשיץ, מסנהדריה המורחבת. אני זוכר שהוא אמר לנו פעם משהו שחדר לי לעצמות וליווה אותי כל שנותיי כמחנך.

"כשילד מגיע לחידוד עם מכונית צעצוע קטנה, ואתה מחרים לו אותה, אתה חושב שלקחת לו צעצוע קטן ומטופש", הוא אמר לנו, "אבל הילד מרגיש שלקחת לו את האוטו שלו! את רכב היקרה שבו הוא כל כך התגאה והתפאר. האוטו היקר שלו, שבלעדיו חייו אינם חיים! בוא נראה אדם מבוגר שתחרים לו את האוטו איך הוא ירגיש? ברור שהוא יצטער צער רב. נכון? אז למה אתה חושב שהילד לא מצטער? בגלל שהוא קטן אז הוא לא עצוב? העצב שלו פחות חשוב ופחות מעניין? לא!

"אני לא אומר שלא צריך להחרים לפעמים צעצוע לילד, בוודאי שצריך. משמעת זה הבסיס להכל, חייבים לשמור עליה, אבל כשהמלמד מחרים לילד צעצוע יקר ללב, שלא יזלזל! שלפחות לא יחייך בהתרסה! שלא ילגלג על רגשותיו של הילד, ושלא יחשוב שבגלל שהוא קטן צריך קצה של שוקל 20 קילו, אז הוא לא נכלל באיסור של "לא תונו איש את עמיתו".

"מה שצריך לעשות כדי לחנך, עושים! אבל צריך לעשות את זה בכובד הראש הראוי, להסביר לילד למה לקחת לו. לומר לו מתי אתה חושב להחזיר לו את זה, להתייחס אליו בכבוד. להעניש כשצריך, אבל להעניש בצורה מכובדת ומכבדת. לא מתוך זלזול ומחשבה שמוותר לצער אותו בגלל שהוא קטן. זאת טעות! אסור לצער ילדים בגלל שהם קטנים! מותר לצער כדי לחנך, אבל לא בגלל שהוא רק בן שבע או שמונה".

תעמיד אותו בפניה, הוא כבר לא כל כך מאמין לך ולא יודע אם אתה מתכוון הפעם ברצינות או לא, ולכן האיזמים שלך, שהם כלי חשוב בחינוך, מאבדים את האפקטיביות שלהם, וחבל.

ב. אחרי שמילאת את כלל א' ואיימת רק איזמים ברי ביצוע, אתה חייב לעמוד בדיבורך. אם אמרת שילד שידבר בשיעור יצטרך להביא למחר פתק מההורים שלו, אל תוותר על זה בשום אופן! גם אם הוא יבכה בדמעות שלישי ויתחייב באלף התחייבויות, אל תוותר! וכאן אנחנו חוזרים לכלל הקודם, אם לא תעמוד באיזמים, בפעם הבאה שתאיים הילדים לא ייקחו אותך ברצינות. ולכן, חשוב לחזור שוב לכלל הראשון ולשנן אותו...

"הדברים נכונים ביתר שאת להבטחות לטובה. אם התחייבת לתת פרס, אבוי אם לא תעמוד בדיבורך! אם הבטחת להוציא את הילדים לטיול אחרי שילמדו יפה, עליך לעמוד בהתחייבותך".

ג. אל תציב לילדים כללים שלא תוכל לאכוף: זה מאוד נחמד לומר לילדים "אני לא מרשה לדבר באמצע האוכל", אבל האם אתה מסוגל לעמוד על כך? "אם אתה לא מסוגל, כי אתה לא נמצא בכיתה כשהם אוכלים, או כי אתה לא מעוניין להשקיע בזה כוחות, - אל תגיד שאתה לא מרשה.

"אתה יכול לומר שזה לא מומלץ, שזה לא ראוי, שזה לא יפה, אבל אל תכניס את עצמך לעניין ותהפוך את זה לדרישה שלך, שאותה התלמידים לא ימלאו, וכך יתרגלו לזלזל גם בדרישות אחרות שאתה כן מתכוון לאכוף".

ד. "המנהל מחוץ לתחום. אף פעם אל תשלח ילד למנהל כדי שיעניש אותו. זה גם לא הוגן כלפי המנהל שאתה שם אותו במצב של האיש הרע, אבל זה בעיקר לא הוגן כלפי המלמד עצמו, כי הוא בעצם מפגין חולשה נוראה בפני הילדים, ומראה להם שהוא לא מסוגל להתמודד איתם. אין שום עונש שהמנהל יכול לתת ואתה לא יכול. ואם אתה חושש שהמנהל יעס על העונש המוגזם, תתייעץ איתו קודם ותבקש את רשותו, אבל אל תראה לילדים שאתה משתמש בו כי אתה לא מצליח להשתלט עליהם בעצמך".

ה. "בשבועיים הראשונים של שנת הלימודים תהיה תקיף! תעמוד על קוצו של יו"ד, בלי צחוקים, בלי להיות חבר של הילדים. תקיף! הכי תקיף בעולם. אחר כך אפשר להתחיל להתרכך, אבל כמובן לשמור על ההישגים, לא לתת להם הרגשה שעכשיו הכל חופשי ואפשר לעשות פעולות למלמד.

"אחרי כל הכללים האמורים", מסכם אבי מורי את דבריו, "צריך לדעת ולזכור שלכל גיל יש את המאפיינים שלו. תקיפות מוגזמות עם ילדים קטנים יכולה לגרום נזקים, צריך להתאים את הכלים לגילאים השונים, לאופי הילדים, לסגנון של המקום והזמן, אבל באופן כללי, הכללים האלו שמניתי כאן, הם הבסיס העיקרי של החינוך והמשמעת. כולי תקווה שהדברים אכן יסייעו למלמדים הצעירים, ואם דברי אלו יפעלו את פעולת אפילו על מלמד אחד שיצליח יותר עם תלמיד אחד יותר ממה שהצליחו עמו עד היום, והיה זה שכרי".

"בשבועיים הראשונים של שנת הלימודים תהיה תקיף! תעמוד על קוצו של יו"ד, בלי צחוקים, בלי להיות חבר של הילדים. תקיף! הכי תקיף בעולם. אחר כך אפשר להתחיל להתרכך

**שאלתי
פעם
משגיח
בישיבה
'כמה שעות
ביום לדעתך,
מסוגל בחור
לשבת מול
גמרא, כשהוא
לא מבין ולא
מסתדר עם
הלימוד?'**

**הרה"ג ר' יעקב סירוטה על
מתיקות התורה ופרויקט
'גישמאק' בלימוד**

חיובי מכל הקשיים האחרים שהוא מתמודד מולם. נכון שקשה לו עם חברים, אבל כשהוא נקלע למצב סבוך מולם, הוא פותח גמרא ושוקע בלימוד לכמה שעות. כך גם לגבי תסבוכות עם אנשי הצוות או עם אחרים..

ברור לנו שהיכולת של בחור כזה להתמודד עם כל הקשיים האחרים שנערמו בדרכו, גבוהה שבעתיים מהיכולת שהיתה לו כשלא ידענו על כך שהוא אוהב ללמוד ולעסוק בתורה הקדושה.

לכן ה'גישמאק בלימוד', הוא לא רק תכונה צדדית ובעל חשיבות מוגבלת. זהו כלי עוצמתי שיאפשר לבחור שלנו לצלוח את כל הקשיים שעמם הוא מתמודד, ולהישאר בן ישיבה איכותי. הוא יוצא למאבקים בתחומי החיים האחרים כשהוא עם מצברים טעונים ביראת שמים וקשר חיובי עם התורה ועם נותן התורה. כל ההתמודדות שלו נראית אחרת.

הפרויקטים שהוביל ארגון 'אחינו' הם רבים מספור. הארגון עזר והגיש סיוע לאלפי בחורי ישראל במשך, קרובים ורחוקים כאחד. אנחנו מפעילים את מוקד 'הישיבה' שמעניק לבחורים ייעוץ והכוונה ראשונית להתמודדות עם קשיים ומשברים בתחומי החיים השונים, יש לנו פעילים נמרצים שעסוקים במניעת נשידה, בשיבוץ בחורים בישיבות, בייעוץ פרטני לבחורים המתמודדים עם קשיים, בליווי של מקרי מצוקה ועוד ועוד.

אבל אחד מהפרויקטים החשובים בפעילות של 'אחינו', זה נושא החדרת ה'גישמאק' בקרב הצעירים. כי בחור שאוהב ללמוד, הוא בחור שכל ההתמודדות שלו היא שונה, הוא יוצא לשדה הקרב כשבחגורו כלי נשק רב עוצמה מול היצר הרע: תורה תבלין!

'כמה שעות ביום לדעתך, מסוגל בחור לשבת מול גמרא, כשהוא לא מבין ולא מסתדר עם הלימוד?' זו השאלה ששאלתי פעם משגיח בישיבה, שהסביר לי שבחור פלוני, מוציא אותו מדעתו בכך שהוא לא מצליח לשבת יותר משעה כמו שצריך ב'סיידר'. השאלה הזאת וההבנה שמי שלא מתחבר כראוי ללימוד, סדרי הישיבה היא סבל עבודה, הביאה אותנו בארגון 'אחינו' להשקיע ולהקים פרויקט ומערך נרחב להענקת 'גישמאק' ו'מתיקות התורה' לצעירי הצאן.

במחשבה ראשונה, ניתן יהיה לחשוב שה'גישמאק בלימוד', כלומר ההנאה והיכולת להתענג על לימוד התורה, זה בהחלט נושא חשוב כשלעצמו, אבל הוא רק בורג קטן במערכה הגדולה של החינוך. אנחנו צריכים לחנך את הילדים ובני הנוער ליראת שמים, לאהבת חסד, למידות טובות, להתנהגות אנושית בסיסית, לנתינה, להבלגה, להעברה על המידות ולעוד הרבה מאוד דברים טובים וחשובים.

נכון, אנחנו מאוד מקווים שהילדים שלנו גם ייהנו מהלימוד ויאהבו ללמוד תורה, אבל כאמור, זה רק נושא אחד מיני רבים.

אבל אחרי עשרות שנות פעילות, בארגון 'אחינו' התגבשה לה הבנה והכרה שנושא זה הוא הרבה יותר מעוד נישה צדדית, או תחום אחד מיני רבים בשדה החינוך. זהו תחום עיקרי ויסודי, שעליו מושתת כל היסוד של החינוך.

למה באמת?

כדי להבין זאת, כדאי שנתאר לעצמנו מצב שבו אנחנו צריכים להתמודד עם בחור שקשה לו עם החברה, הוא סובל מבעיות חברתיות קשות ונוטה להסתכסך עם חבריו בישיבה לעיתים קרובות. הוא גם נעלב מכל עניין קטן, קל לכעוס, קשה לרצות ויש לו מערכת יחסים סבוכה גם עם בני משפחתו. ברור לכל שבחור כזה יהווה אתגר לא פשוט עבור אנשי החינוך שינסו לעבוד איתו. הוא יהיה נטל נורא על הישיבה ש'תזכה' בו, ויידרשו אנשי חינוך מיוחדים עם לב רחב ויכולת הכלה עצה כדי ללוות אותו ולנסות להציל אותו.

ועכשיו בואו ונוסיף לכל המגוון ה'נפלא' הזה של התכונות שתיארנו עוד תכונה אחת ויחידה: יכולת ליהנות ולהתענג על לימוד התורה הקדושה. הבחור הזה, כשהוא פותח גמרא ויושב ללמוד, עיניו זורחות מאושר, והוא מסוגל לשבת וללמוד מספר שעות ברציפות, מתוך הנאה צרופה ותחושת מתיקות עילאית.

מה תאמרו עליו עכשיו? האם הוא עדיין נראה כמו מקרה אבוד שרק אנשי חינוך בודדים יהיו מסוגלים לנסות ולעזור לו? בוודאי שלא! הגישמאק בלימוד הוא יסוד חשוב שמשנה את כל התפיסה שלנו לגבי הבחור, ובצדק. כי בחור שאוהב ללמוד, יש לו מפלט

אבל אחרי עשרות שנות פעילות, בארגון 'אחינו' התגבשה לה הבנה והכרה שנושא זה הוא הרבה יותר מעוד נישה צדדית, או תחום אחד מיני רבים בשדה החינוך.

כך זה קורה בפועל

הרעיון של החדרת הגישמאק בלימוד הוא כמובן רעיון נפלא, כל בר דעת מבין את החשיבות של הנושא, וביתר שאת לאחר שאנחנו מציגים בפניו את הטיעונים האמורים. כל איש חינוך יגיד לכם בלי להסס שבחורים שאוהבים ללמוד הם בחורים טובים יותר בכל תחום אחר.

אבל איך עושים את זה בפועל? איך מחדירים בלבנו של בחור צעיר את החשק והאהבה לתורה? לפני שנים אחדות, השקיע ארגון 'אחינו' מאמץ רב בנושא הזה, נערכו ראיונות עם מגידי שיעורים, ר"מים, ראשי ישיבות, אברכי כוללים וגם תלמידי ישיבות. נעשתה בדיקה מי אוהב ללמוד ומי אינו אוהב, מי נהנה מהלימוד ומי אינו נהנה, ולאחר שנעשה פילוח כזה, בדקנו גם למה אנשים נהנים ללמוד, איך הם מוצאים הנאה וסיפוק בלימוד מעבר לעצם העובדה שהם זוכים לקיים מצווה גדולה וחשובה של לימוד התורה כמובן.

התשובות שהתקבלו במסגרת המחקר הזה, התגבשו לכדי סל רחב של עצות ורעיונות, שרוכזו בחוברת 'תורת הגישמאק', לאחר שנוסו בפועל על מספר רב של תלמידים שהתקשו בלימודם, ובזכות הרעיונות הללו זכו למצוא טעם בלימוד, לראשונה בחייהם.

כמובן שאין כל הדעות שוות, ומה שסיבב לאחד עונג רב, ישאיר את חברו אדיש ושווה נפש. כל אחד מתלהב מדברים אחרים, מסגנון שונה של לימוד, מצורה אחרת של חקירה וירידה לעומק הסוגיא ועוד ועוד. ולכן סל הכלים כולל מגוון רחב מאוד של רעיונות, שחלק מהם בוודאי נוגע לכל אחד ואחד מאתנו.

במקביל הוקם 'מוקד גישמאק' טלפוני, הפועל לצד 'מוקד הישיבה' הוותיק של 'אחינו', אלא שבשונה ממוקד הישיבה שמעניק עזרה וסיוע בכל תחומי החיים של תלמידי הישיבות הקדושות, ב'מוקד הגישמאק' הוכשרו המוקדנים באופן ייחודי ומקצועי בנושא של סיוע והכוונה לקבלת 'גישמאק בלימוד'.

אבל גולת הכותרת היא 'פרויקט החונכים' של מוקד הגישמאק, מדובר בצוות של עשרות אברכים תלמידי חכמים שיוצאים מדי יום לשטח, נכנסים להיכלי הישיבות הקדושות ולומדים עם בחורי החמד בחברותא, תוך שהם מקנים להם את הכלים ליהנות מהלימוד. הפעילות מתבצעת כמובן בהכוונתו של הצוות החינוכי בכל ישיבה וישיבה, והתוצאות של הפעילות מדהימות! הבחורים פורחים, נהנים מהלימוד, ומלאים סיפוק. הצוותים החינוכיים מדווחים על שיפור עצום בכל צורת ההתנהגות של אותם בחורי חמד שזוכים לקבל סוף סוף הרגשה של מתיקות וערבות בלימוד התורה הקדושה.

לפני תחילת הפעילות של החונכים הם מקבלים הדרכה והכוונה מקצועית מבית 'מוקד הגישמאק', וגם לאחר מכן, מדי תקופה הם נקראים לקורסים וסדנאות של ריענון וחיידוד הדרכים והשיטות להאחיב את הלימוד על חניכיהם.

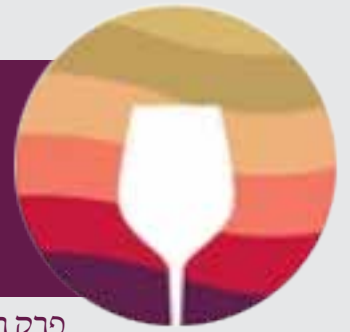
במקביל מעודד הארגון של החונכים להיות ערניים לתגובות של החניכים, לבדוק מה משפיע עליהם יותר, ולהשתדל להלוך לפי רוחו של כל אחד ואחד מהם, כי השיטה בה אנו מעניקים לבחור את היכולת להתענג על לימוד התורה לא כל כך משנה. מה שכן חשוב זה שבסופו של דבר הבחור יצא עם חשק ללימוד התורה וגעגוע של ממש לתורה הקדושה.

בשבועות הבאים נשתדל להביא לכם אי"ה במסגרת זו עצות ורעיונות שיוכלו לעזור לנו לעלות בתורה ויראת שמים.

אבל גולת הכותרת היא 'פרויקט החונכים' של מוקד הגישמאק, מדובר בצוות של עשרות אברכים תלמידי חכמים שיוצאים מדי יום לשטח, נכנסים להיכלי הישיבות הקדושות ולומדים עם בחורי החמד בחברותא, תוך שהם מקנים להם את הכלים ליהנות מהלימוד

פרק זה והבאים אחריו מספקים לנו הצצה מבעד לחרכי קירותיו של בית היין הגדול מכולם הלא הוא הישיבה, אותם נערים נפלאים העוזבים את כל הבלי העולם הזה מאחורי גוון ומשקיעים את מוחם ליבם ונפשם בתורה ובעבודת ה' טהורה, פרקים אלו נכתבו במקורם כחיבור המספק הדרכה בדרך העולה בית ה' לנער העומד בפתח בית היין - הישיבה, ומקיף את כל הנקודות בהם הוא יתקל במהלך הדרך, אך חיבור זה יכול לשמש ככלי עזר להרבה אחרים החפצים לעמוד על סודם של הדברים ועל פנימיות העניינים בין כתלי בית היין.

בית היין

פרק ראשון בסדרה.

הרב ישראל היימן על העולם הקסום של הישיבות הקדושות. פרקים מיוחדים מתוך הפעילות עם בחורים מתחזקים

לראשונה בחייו חש עידו תחושה של חוסר אונים, הוא בחור טוב ממשפחה בעלת מעמד גבוה, ואין לו אפילו קצה של מושג מה הוא עושה כאן עכשיו,

איזו שטות שהגעתי לכאן, למה הבטחתי למתן שאני ינסה אפילו? אבל הכבוד שלו לא נתן לו לסגת, הוא התאושש במהירות מההלם והחלטה חזקה התנחלה בליבו, הבטחתי נסיון של שבוע, אני יעמוד בו!!

3 ימים קודם, בקצה המגרש השכונתי עמדו עידו ומתן אחרי משחק סוער כשהם שקועים בוויכוח הנצחי שלהם, תמיד מתווכחים, לא משנה על מה, הפעם זה היה על נושא קצת יותר מורכב מייעילות ההרכב של הקבוצה ששיחקה כאן קודם, הם לא הצליחו להגיע לעמק השווה בוויכוח הדרמטי האם יש כוחות אנושיים נסתרים שכמעט תמיד לא באים לידי שימוש רק במצבי קיצון של הישרדות כפי שטען עידו, או שהכל אגדות אורבניות משומשות ואין דבר כזה אלא כל אחד מכיר את יכולותיו ומה שהוא יודע על עצמו תמיד זה מה שהוא יכול בלי שום כוחות מיוחדים שטמונים באדם כמו שטען בלהט מתן,

יודע מה, עידו? בא נראה אותך משתמש בכוחות המיוחדים שאתה טוען שיש לך, מלהג מתן לעידו בנחת, מה המצב הכי קיצוני שאתה יכול לדמיין את עצמך עומד מולו, אני מומן, בוא נראה אם אתה מחזיק מעמד.... לעידו לא לקח יותר מעשר שניות לענות, "ישיבה" שם בין כל הדתיים אין שום סיכוי שאני יתמודד עם כוחות רגילים, שם אני יצטרך את כל כוחות הנפש המיוחדים ששמורים להישרדות, אוקיי, עלי, מאנפף מתן אני מומן את המסע, שבוע בישיבה, אם אתה שורד ניצחת.

ועכשיו הוא כאן בפתח הישיבה עם קיטבג צבאי ענק בתוכו כל מה שיכל לחלום שיצטרך כולל ציוד טיפוס על ההימלאיה ועכשיו צריך להתמודד.... הוא יראה למתן שהוא הצליח לשרוד כאן שבוע, בינתיים כבר חמש דקות שהוא כאן ואף אחד עוד לא טרף אותו וזה כבר מעודד....

יודע מה, עידו? בא נראה אותך משתמש בכוחות המיוחדים שאתה טוען שיש לך, בוא נראה אם אתה מחזיק מעמד.... לעידו לא לקח יותר מעשר שניות לענות, "ישיבה" שם בין כל הדתיים אין שום סיכוי שאני יתמודד עם כוחות רגילים, שם אני יצטרך את כל כוחות הנפש המיוחדים ששמורים להישרדות, אוקיי, עלי, שבוע בישיבה, אמר. 'אם אתה שורד ניצחת' אמר מתן.

עידו החליט להתחיל, הוא אמנם הביא שק שינה אבל צריך גם לדעת איפה הוא יכול לפרוס אותו, עידו ניגש לפרצוף שהיה נראה לו הכי פחות הפחיד ושאל אותו, "תגיד מה עושים כאן?"

הפרצוף הפך לקצת יותר נחמד כשחיוך רחב נשפך עליו כשהוא מדד את עידו מלמעלה ללמטה אבל במקום לענות הוא הציע לו ברוב נדיבות להוריד את הקיטבג ולבוא אחריו, הם ירדו קומה והפרצוף שבמהלך ההליכה הקצרה התברר שנושא את השם חיים שאל אותו בכניסה לחדר הקפה איזה משקה אפשר להציע לו,

חיים גלגל את השיחה בנעימות ובמומחיות כמה דקות ואחרי שהקרח הפשיר קצת הוא השחיל לו במרווח שבין משפט למשפט, "אגב, אם אתה באמת רוצה לדעת מה עושים כאן בוא היום בערב לחדר של ראש הישיבה שהוא במקרה אבי, אני כבר יראה לך איפה החדר, שם תוכל לקבל תשובה אמיתית ומפורטת, בינתיים אני יסדר לך מיטה לנוח קצת צהריים".

בערב אחרי מנוחה וארוחה קלה התייצב עידו בפתח חדרו של ראש הישיבה כשבליבו מתח קל, עד עכשיו היו נחמדים אלי כאן למורבה ההפתעה, אבל כנראה עכשיו מתחיל המשוה האמיתי, איתו אני יצטרך להתמודד,

נקישה קלה על הדלת והוא בפנים, מול דמות רצינית ולבבית כאחד, ואחרי כמה מילות נימוס הוא ניגש ישר לעניין, "שאלת היום שאלה חזקה מאד, אתה אפילו לא יודע כמה השאלה שלך לא סתמית וכללית, מה עושים כאן שאלת, נכון?"

ובכן, שמענת פעם על בית חרושת לאנשים?

עידו היה מופתע, לא, לא שמעתי אף פעם, יכול להיות דבר כזה בכלל?

ראש הישיבה התרווח על כסאו ועידו הרגיש שגם שרירי גופו מתרפים להם, בסך הכל לא כל כך נורא כאן....

בית חרושת לאנשים, המשיך ראש הישיבה, זה לא מה שאתה מדמיין, מכונה שמכניסים לתוכה מולקולות כרומוזומים עור בשר ועצמות מערעבים קצת ויוצא איש.... את זה יכול רק הבורא לעשות, בית חרושת לאנשים לוקח את הגופים המוכנים כשבתוכם נפש מבולבלת, לוקח גוף שכל הזמן מנסה למשוך לחומריות עם נשמה שרוצה קצת יותר ולא מסתפקת בכל מה שהגוף מספק לה, ומשלים ביניהם, בין הגוף לנשמה, עושה סדר, הבנת עידו? אנחנו כאן בישיבה עושים סדר, באים לכאן נערים שאין להם מושג מה הם רוצים מעצמם,

כמוני למשל? קטע אותו עידו, ראש הישיבה לא ענה רק חייך חיוך קצרצר והמשיך,

הם נמצאים כאן שנה שנתיים ושלו ויוצאים בני אדם מהוגנים, עם דרך ברורה לחיים, מתחתנים עם בחורות טובות ומחזיקים מעמד, יוצאים מכאן ללימודים סדירים, מוצאים עבודה ועובדים בה יותר מחמישה חודשים ברצף... זה לא נראה לך בית חרושת לאנשים, מול הג'ונגל שהולך במקום שבו אתה מסתובב כל היום?

עידו הנהן בתגובה וראש הישיבה המשיך,

אני רוצה להסביר לך את זה קצת יותר לעומק, למעשה הישיבה במתכונת הזו של בית חרושת לאנשים זה דבר שמציל את האנושות כולה, ואל תסתכל עלי ככה, לא רק שלא נסחפתי אלא שגם אני יכול להוכיח לך את זה, אתה מאמין בתנ"ך?

לקח לעידו ארבע שניות להתאושש מההנחתה והוא השיב מיד, בטח, בטח שאני מאמין, יפה, המשיך ראש הישיבה, אתה יודע מי על פי מקורותינו היה הראשון שהקים ישיבה שאל,

משה אולי? ענה עידו בהיסוס, רגע רגע, נראה לי כתוב משהו על יעקב עם ישיבה, לא?

יפה, אני רואה שמושגים בתנ"ך יש לך, אבל לא, עוד לפני משה ואפילו לפני יעקב, שם בן נח היה הראשון שהקים ישיבה מיד אחרי המבול הנורא שהחריב את כל העולם, הדבר הראשון ששם עשה מיד כשיצא מהתיבה היה להקים ישיבה, יודע למה?

כיון שהאדם, כל אדם, בנוי מגוף ונשמה, גוף שהוא חומרי ונשמה, שהיא רוחנית, הגוף צורך אוכל סיפוקים והנאות גשמיות, הנשמה לעומת זאת צורכת גם היא אוכל סיפוקים והנאות אבל רוחניות

ראש הישיבה נרכן קדימה לכיוונו של עידו ולחש לו כמעט בתוך האוזן, אם הבנת עד כאן אז הכל מתחבר, דיברנו על שם בן נח שאחרי המבול מנסה להביא את העולם למקום שפוי יותר

היחידה לספק את הנפש ולגרום לה להירגע ולא לנסות לדרוש כל הזמן סיפוקים שהאדם לא יודע איך לתת לה זה רק על ידי התחברות למקור של הנשמה, על ידי דרישת האלוקים, והעיסוק ברצון האלוקים, ולכן הוא הקים ישיבה, הבנת עידו?

הבנת עכשיו למה הישיבה מאז ועד היום היא בית חרושת לאנשים?

בישיבה לוקחים את האדם על שני חלקיו גוף ונשמה ופשוט משדכים ביניהם, הופכים אותם למשהו אחד רגוע שליו ומרוצה.

ראש הישיבה התרווח על כסאו בחזרה ונתן לעידו להתאושש כמה שניות מההלם שבאמת, עידו נותר זקוף על הכיסא והמצח שלו לא הפסיק מלהתקמט ולהתיישר ממאמץ החשיבה והנסיון להכיל את מה שהוא שמע כאן בשעה האחרונה,

לאחר דקה של שקט פנה אליו ראש הישיבה ואמר לו, עידו, נראה לי ששמעת מספיק להיום עכשיו תלך לנוח קצת ולחשוב על מה ששמעת כאן, מחר בבוקר תכנס לבית המדרש וחיים הבן שלי יחכה לך ויישב אתך קצת ללמוד איזה קטע מהגמרא שלומדים כאן בישיבה, לילה טוב.

עידו נעמד ופנה לצאת מהחדר מהורהר, בדלת עצר אותו ראש הישיבה, עידו, ועוד משהו שחשוב לי שתזכור בקשר למה ששמעת כאן היום, כל מי שנמצא כאן, אפילו לשבוע כמון, יש לו את הזכות הנדירה להיות שייך לשושלת הזו, להיות חלק מהשרשרת המוזהבת של כל הדורות מאבות האומה שלנו שלמדו בישיבה לאורך כל הדורות עד הנערים הרבים שאתה רואה אותם כאן לומדים בישיבה היום, אתה בוודאי מסכים איתי שזו לא זכות שמוכרים אותה בעשר שקל באיזה קיוסק מזדמן, לא כך?

עידו הנהן קלות ויצא כשהוא סוגר אחריו את הדלת בעדינות.

עידו הסתכל בשעונו וכשראה את השעה, תשע בערב בסך הכל הוא החליט לצאת לסיבוב קצר בפארק הסמוך לישיבה לנשום אוויר צח ולחשוב קצת, דבר שהוא היה חייב אחרי שיחה מלאת תובנות כאלו.

ראש הישיבה לא חיכה שעידו יענה והוא ענה מיד, העולם שלפני המבול היה עולם מושחת, עולם שכל אחד עשה בו מה שהוא רוצה, גזל, רציחות, זנות, לא היה שום מעצורים, כל מי שקורא את התיאורים שכתובים במקורות על מה שהיה שם ויש לו קצת שכל וקמצוץ רגש מתפלל, איך אפשר להגיע למצב כזה של השחתה, מאיפה יש לאנשים אומץ לזה בכלל, מה הם לא הבינו שהם הורסים לעצמם, שאי אפשר לחיות בעולם כזה?

התשובה היא, כיון שהאדם, כל אדם, בנוי מגוף ונשמה, גוף שהוא חומרי ונשמה שהיא רוחנית, הגוף צורך אוכל סיפוקים והנאות גשמיות, הנשמה לעומת זאת צורכת גם היא אוכל סיפוקים והנאות אבל רוחניות, וכמו שאתה מבין שגוף רעב מתנהג בצורה מסויימת, עצבנית, חסרת מנוחה, וכן הלאה, כך גם הנשמה, כשהיא רעבה היא מתנהגת בצורה דומה, רק שכשהנשמה עצבנית זה קצת יותר הרסני, כי הנשמה לא מסתפקת בסטייק עסיסי או בלקרוע איזה ג'ונגל באפריקה עם אופנוע אלפיים חמש מאות סמ"ק, אבל כיון שהאדם לא מכיר דבר אחר והוא מרגיש את חוסר הסיפוק שהנשמה צורחת לו מבפנים הוא מנסה לתת לה את מה שהוא מכיר, וזה לא עוזר, אז מתסכול הוא עולה שלב,

להמשיך, או שהבנת את העיקרון?

עידו הנהן ואמר בשקט, אתה בעצם אומר שהרדיפה הבלתי פוסקת אחרי הנאות מהנאות שונות מכל הסוגים ומכל המינים במקור זה בכלל לא מגיע מהגוף אלא מהנפש?

אהה, ראש הישיבה רק הנהן קלות,

אז מה זה קשור לכאן, לישיבה? ובכלל מה הפתרון לכל זה, הרי אם בנאדם לא ילמד לספק את הנפש שלו זה לא ייגמר, עידו נשמע כמעט מתוסכל,

ראש הישיבה חייך הפעם חיוך רחב והוא היה נראה ממש מרוצה, אני רואה שאתה מתחיל לקלוט את הכיוון, הוא אמר, בכלל לא, ענה עידו,

ראש הישיבה נרכן קדימה לכיוונו של עידו ולחש לו כמעט בתוך האוזן, אם הבנת עד כאן אז הכל מתחבר, דיברנו על שם בן נח שאחרי המבול מנסה להביא את העולם למקום שפוי יותר ולעצור את ההידרדרות שהעולם הגיע אליה לפני המבול, וזה ממש פשוט, שם הבין שהדרך

מדורו של הרב אליעזר (לייזר) רוט

להשתכר מבית היין

**"האם הנך סבור שאתה מתאים
לחנך ילדים?" פנה מרן הגראמ"מ
שך זצוק"ל ושאל את הגה"צ רבי
משה דוויק זצוק"ל.**

"האם הנך סבור שאתה מתאים לחנך ילדים?" פנה מרן הגראמ"מ
שך זצוק"ל ושאל את הגה"צ רבי משה דוויק זצוק"ל.

מאורע זה התרחש בתום תקופה אורכה, בה הופעל לחץ על רבי
משה, שיאות לשמש כמחנך בתלמוד תורה "שתילי זיתים". הוא
סרב - אך הפצרת הנהלת הת"ת הביאה אותו להניח את השאלה
בפני מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל.

רבי משה האזין לשאלה בריכוז רב והשיב בחכמה:

"אני חושב שכעת אינני מתאים לתפקיד" הודה רבי משה, והוסיף
"אך בת"ת אומרים שיכולים להדריך אותי - ואזי אהיה מתאים".

"אתה הנך, אפוא, המועמד המתאים!" חתם מרן הגראמ"מ שך את
הנושא ונימק:

"אם אתה יודע שעדיין אינך מתאים - אז אתה יכול ללמוד כיצד
להיות מתאים" (שהרי לפעמים אנשים בטוחים שהם מתאימים
למקצוע מסוים - גם כאשר אין להם שיג ושיח בעניין...)

הוא נטל את התפקיד, ופרק חדש ונפלא נפתח בחייו - ובחיי מאות
תלמידיו לעתיד!

(יתד נאמן שבת קודש בהר בחוקתי תשפ"א)

הרי שצריך לקיים כל מצוה של בין אדם לחבירו עם לימוד ממש במהותו של השני - להיכנס לנפשו ולליבו. והיא מדרגה נשגבת בבין אדם לחבירו ובדין 'ואהבת לרעך כמוך'.

הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל היה מביא מה ששמע בשם ר' שמחה בונים מפשיסחא זצ"ל: "שהרי ידוע כי לכל בריאה שנבראה בעולם יש מטרה מהות ותפקיד, ולצורך מה נברא ראש עקום?! וענה בזה: "שנברא להאדם ראש עקום - כדי שידון את חבירו לכף זכות!" מבהילים הדברים עד היכן הם מגיעים.

(מתוך ממעין החיים 58)

ברח' חבקוק 13 ישיבה אשה מבוגרת ליד החלון. היא הרגישה בודדה

ברחוב חבקוק 13 בבני ברק, לצד הבנין, יש שני עצי דקל. עץ אחד גבוה ונאה, והעץ שלידי אינו אלא גזע קטן. הפלא הוא, שהגזע הקטן היה עד לפני שנה עץ דקל רב פירות בעל ענפים רחבים במיוחד שהצל על כל הסביבה.

בניסן תש"פ הוכרז מצב חרום בארץ בעקבות הקורונה. אנשים התכנסו בבתיהם, והמבוגרים במיוחד. ברח' חבקוק 13 ישיבה אשה מבוגרת ליד החלון. היא הרגישה בודדה, לא היתה לה כל אפשרות לצאת החוצה, והיא חשבה שלפחות תוכל להתבונן בנעשה ברחוב, אלא שלמול חלונה נפרש במלוא הדרו עץ דקל שהסתיר את כל הנוף. גם עד אז הפריע לה הדבר, אבל היא לא עשתה דבר בענין. עכשיו, כשהיה עליה לשבת בבית יום אחר יום בלי לראות נפש חיה, החליטה לפעול. היא התקשרה לעירייה ושאלה אם יוכלו לשלוח גנן שיגזום את העץ, אבל נענתה בשלילה. אף אחד מהאנשים שדיברה איתם לא התכוון לעשות דבר מה בענין. בצר לה פנתה אל בורא העצים בכבודו ובעצמו והתפללה אליו, שיסדר לה נוף נקי מול העיניים, שתוכל לראות את המדרכה ואת האנשים המהלכים עליה, ויקל הדבר על בדידותה הקשה. מעומק הלב היא ביקשה, באמונה גדולה התחננה, והקב"ה שמע לה. עברו שבועיים מאז שהתחילה להתפלל על זה והנה נשמטו הענפים. העץ נרקב כולו והענפים פשוט נפלו לארץ. הנוף התגלה פלאים ללא מגע יד אדם, ולאשה היתה הרווחה.

רק לאחרונה, לאחר שהעץ נרקב לגמרי, חתכו את העץ והשאירו רק גזע קטן.

ר' יצחק מבני ברק מספר לי: הלכתי במיוחד לראות את העצים הללו, וראיתי כמו עיני עץ גבוה ונאה, ובסמוך לו גזע קטן. צילמתי את העצים למזכרת, להראות ולהזכיר שמי שברא את כל העולם יכול גם לשנות מהבריאה כאשר יעלה רצון מלפניו.

(עלון השגחה פרטית 64 תשפ"א)

מוכה הרבים פיו כפי הבורא יתברך (בבא מציעא פה ע"א)!

נרעש הצלם. הוא, מוכה הרבים!?

"כן", השיב רבינו, "הרי אתה משריש אמונה מוחשית בבני אדם! שיזכרו שהמעשים מתועדים והרגע מונצח, ודבר לא נאבד! הרי זו תזכורת כי 'עין רואה ואוזן שומעת והספר פתוח, וכל מעשיך בספר נכתבים!'..."

(מתוך הגדה של פסח ויגד משה)

אבי מורי הרש"ד וואלקין זצ"ל כתב לי פעם בשם הגאון ר' שמעון שקאפ זצ"ל

הגהצ רבי חיים וואלקין שליט"א: אבי מורי הרש"ד וואלקין זצ"ל כתב לי פעם בשם הגאון ר' שמעון שקאפ זצ"ל, שאמר: "שכמו שצריכים לשבור את הראש כדי ליישב קושיא אחת של רבי עקיבא איגר - לא פחות מכך מוטל על האדם להתאמץ כדי ליישב קושיא שיש לו על הנהגת חבירו". עד כדי כך לימוד בכבוד חבירינו מוטבע בחובת נפשנו!

והנה שמעתי ממו"ח ר' יוסף ענגל ז"ל על הרבי ר' שמחה בונים מפשיסחא זצ"ל, שאחד מבניו היה כמונה על הכנסת אורחים של החסידים שהיו מגיעים לשבת. ופעם הוא שאל לבנו: "מה חידשת בסוגיא דהכנסת אורחים?! וענה הבן: 'חידשתי, שכאשר אורח מגיע לכאן לשבת אז לפני שאני נותן לו לאכול אני מראה לו איפה הוא יושן - כי אז הוא יותר רגוע ויאלץ לתיאבון'."

ברגע שהבחין הרב שרים במתרחש, קרע מיד 'קריעה' בבגדו נוכח בזיון התורה שנגלה לנגד עיניו

סיפר הגאון רבי אליהו שרים זצוק"ל, מגדולי רבני תל-אביב:

מרן הגאון רבי אהרן כהן זצוק"ל, ר"י חברון, היה יושב ולומד בהיכל בית המדרש עד שעות הלילה המאוחרות - והיה מדבר עם כולם בלימוד בעגווה יתירה.

באותה תקופה היה נכנס לישיבה באופן קבוע עילוי מופלג, שהיה משובש בדעתו רח"ל. כולם היו משתמטים מחברתו, כיון שמחמת חוסר דעתו היתה התנהגותו מאד דוחה.

אמנם רבי אהרן קירב אותו, והיה מדבר איתו בלימוד זמנים ארוכים מתוך ריתחא דאורייתא. אך בכל פעם שהיה אומר רבי אהרן סברא הפוכה ממנו, היה הלה מתנפל עליו בחירופים וגידופים נוראים שאין הדעת - ואפילו הנייר - סובלם.

למרות זאת היה רבי אהרן טורח לפייס אותו, להרגיע אותו, ולשכנע אותו בצדקת הסברות...

פעם-אחת, בשעה שאמר רבי אהרן פירכא לאותו אורח, הוא התייצב מולו ו... ירק יריקה נמרצת לתוך פניו של אהרן קדוש השם!

בתגובה נטל רבי אהרן את המטפחת, ניגב את המיאוס והחל לפייס אותו: "אבל למה כל-כך נפגעת ממה שאמרתי עד כדי כך שירקת? הרי לא התכוונתי לפגוע בך, וגם סברתך ישרה - רק רציתי שתיישב לי איך הסברא שלך תסתדר עם גמרא פלונית?..." וכך המשיך רבי אהרן לפייסו.

ברגע שהבחין הרב שרים במתרחש, קרע מיד 'קריעה' בבגדו נוכח בזיון התורה שנגלה לנגד עיניו. רבי אהרן הבחין בכך מוזווית-עיניו, ובלא שהעילוי יבחין סנט בו על המעשה.

"אם הוא יבחין במה שעשית - הוא הרי יפגע!" נימק רבי אהרן...

(יתד נאמן שבת קודש בהר בחוקתי תשפ"א)

מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א מבקש ברכה מהצלם

צלם אירועים ניצל את ההזדמנות, וניגש לקבל ברכה.

אמר לו רבינו (מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א): "אתה מוכה הרבים, ובדין שתברך אתה ראשון, שכן

אוצרות ויהלומים

פנינים ממרן הגראי"ל שטיינמן זיע"א על רבותינו גדולי עולם

ושאלו את רבינו למה אחרים לא חששו לכך? והשיב רבינו: אחרים לא חשבו שיוכלו לדבר עם ר"ת.

סיפר רבינו על החפץ חיים שבזמנו כדרכם של הילדים שהיו שובבים, ורצו להרגיז את שואב המים היו ממלאים הדליים מים בערב כדי שיקפא במושך הלילה, ולא יוכל לשאוב מים ולמכור למחרת בבוקר, ויצטרך לעמול קשה לשבור ולרוקן את הקרח שבדליים. הח"ח כשהי' ילד המתין בפינה בצד עד שכל הילדים הלכו ורוקן הדליים, זה לב טהור ונקי כבר מילדותו.

פעם כשהייתי אצל החזו"א באו ילדים מפ"ת להבחן

סיפר רבינו, פעם כשהייתי אצל החזו"א באו ילדים מפ"ת להבחן אמר לי החזו"א ביטול תורה דרבים, ולכן נפסיק, כדי לבחון אותם. [על חומש] רבינו מרבה מאד לתאר על גדולתו הנוראה של החזו"א, ועל גיעתו העצומה בתורה. אין לתאר גדולתו של החזו"א, שמי ידמה לו, מהדברים שיש להתפעל ממנו זה שהוא עומד על כל דבר ודבר. מרן הגרא"מ שך זצ"ל אמר, בדורות האחרונים ידעו ש"ס הגר"ח מבריסק והחזו"א, וצדקו מאד דבריו בזה.

רציתי לקנות ספר חזו"א על מקוואות ואמר לי החזו"א שאני יכול לקחת בחינם, החזו"א לא הסכים לקחת תמיכת כסף מאנשים, אבל אם היו מביאים לו לרכישת ספריו ושיוכל למכור או לחלק ללומדים בחינם הסכים, וקיבל כסף לחלק עשרה ספרים בחינם.

החזו"א אמר שהי' חסרון אחד לשידוך עם אחותו להסטייפלר, שזה עלה ברעיונו באמצע שמו"ע.

(מתוך הספר 'צדיק כתמר יפרח')

אין לתאר מה שהגר"א זכה, יש משניות בטהרות שרבים כ"כ מתייגעים, והגר"א ממש מאיר את העיניים.

הגר"א בטרם צאתו מביתו למד את המסילת ישרים, ובכלל מאד החזיק מספר מסילת ישרים.

הגר"א רצה לעשות שו"ע ע"פ פסקיו, וראה רמז משמים שלא יעשה, [הטעם אין אנו יודעים, אולי מפני שיש הרבה דברים שזה נגד הפוסקים].

הי' אחד שהי' לו מזוודה מלאה כתבי הגר"א ולרגע נכנס לחנות וכבר גבנו ממנו המזודה, ולאחר השתדלות מיוחדת כשנמצאה בידי הגנבים [לאחר רבע שעה] כבר הספיקו לשרוף הכל ולא נשאר אף דף אחד, לאחר שלא הי' להם צורך בכך וחששו מתפיסה, והטעם לכך כנראה שמשמים נגזר כן משום שהדור לא הי' ראוי לכך.

סיפר רבינו שראה מעשה נורא על ר' שמואל וינטרויב זצ"ל שכשהי' מתפלל בוילקומיר (בערך בשנת ת"ש) באיזה מקום בביהכ"נ שם, הרגיש כזה עלי' בשעת תפילתו שלא הרגיש בה מעודו כשהתפלל במקום אחר, ואח"כ נזדמן עוד פעם ושוב הרגיש אותה מתיקות ועלי', ונודע לו כי שם למד פעם או התפלל הגר"א ז"ל וזה הי' 145 שנים אחר פטירת הגר"א, והגר"א הי' שם מסתמא חמישים שנה לפני פטירתו, נמצא שזה היה קרוב למאתיים שנה אחרי שהגר"א הי' שם, ונשאר רושם ההוא דהשראת שכינה וקדושה.

שאם ר"ת ישאל אותי בשמים למה לא הנחתי מה אני אענה לו. - על החפץ חיים

החפץ הוסיף בסוף ימיו והניח תפילין של ר"ת ואמר שאם ר"ת ישאל אותי בשמים למה לא הנחתי מה אני אענה לו. והיה אחד שהחליט משום כך להניח לפחות פעם אחת בחיים תפילין דר"ת, משום אותו הטעם.

לאבא של רש"י היה יהלום יקר

לאבא של רש"י היה יהלום יקר והגויים רצו את זה לע"ז שלהם, ולא רצה לתת להם והעדיף לזרוק לים, אע"פ שהי' לו עי"ז הפסד כספי גדול, וזכה לבנו רש"י שכל היהלומים לא שווים לחלק ממיליארד ממה שזכה האבא הזה.

רבותינו בעלי התוס' - רק בשבת הלכו הביתה

רבינו מרבה לספר שא"א לתאר גדלותם של בעלי התוס', שלא ישנו כל השבוע בביתם אף אם גרו באותה עיר, וישבו ולמדו יום ולילה בביהמ"ד, ולא ישנו על המטה, ורק בשבת הלכו הביתה, אנשים גדולים מיוחדים. ר"ת הי' ראש ישיבה, ר"י היה ראש ישיבה. ר"ת היה חריף שאין כמוהו. בישיבתו של ר"ת כל אחד מתלמידיו בעלי התוס' הי' צריך לדעת מסכת אחת טוב מאד, וכך התחיל ר"ת ללמד כשכל אחד מקשה קושיות בחריפות רבה. בעלי התוס' עשו את הש"ס כמרוקחה.

בעלי התוס' בנייהם הראב"ן חתנו של רש"י, הי' תקופה שר"י הי' ראש ישיבה ותקופה ר"ת. היו גדולי עולם.

הצידה לדרך כותב שבעלי התוס' היו גדולים כאמוראים. יש הרבה דברים שרק תוס' מדברים מכך.

הוסיף רבינו בדורנו עשה כן הגר"ר גדליה נדל זצ"ל שהיה הולך ללמוד כל השבוע בעיר אחרת, וכל ענייני הבית ניהלה אשתו, ולאחר שנפטרה אשתו התפלא איך עשתה זאת, שהיתה כזאת צדקת.

סיפור רבינו שראה מעשה נורא - על רבינו הגר"א

כמה מסכתות יש בש"ס?

גזור ושמור

סדר המסכתות בתלמוד בבלי

חיברו רב אשי ורבינא. נשלם חיבורו כמאה שנה אחרי התלמוד הירושלמי

סדר זרעים	סדר מועד	סדר נשים	סדר נזיקין	סדר קדשים	סדר טהרות
ברכות	שבת	יבמות	בבא קמא	זבחים	נדה
עירובין	פסחים	כתובות	בבא מציעא	מנחות	
ראש השנה	נדרים	נזיר	בבא בתרא	חולין	
יומא	סוטה	מכות	סנהדרין	בכורות	
סוכה	גיטין	שבועות	ערכין	תמורה	
ביצה	קדושין	עבודה זרה	כריתות	מעילה	
תענית	הוריות	תמיד			
מגילה					
מועד קטן					
חגיגה					
1	11	7	8	9	1

סה"כ מסכתות - 37

מתוך חישובי עולם התורה /// בעריכת הרב עקיבא וינשטיין /// לרכישת הספר : 02-5807099